

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési díj: Egész évre 18 frt. — Félévre 8 frt. — Negyedévre 4 frt.
Egy óra 1 frt 50 kr

HÍRDETÉSI DÍJ: Egy négyszög centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők, iparosok árkedvezményben részesülnek.

Bélyegilleték: minden hirdetés után 30 kr. — Nyitlár: sora 26 kr.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal

„Magyar Polgár” könyvnyomdája

Kolozsvár-utca 2. sz.

Megjelenik minden nap, vasár- és ünnepnapok kivételével

Használatban lévő iratok nem adhatók vissza.

Névtelenül beküldött közlemények nem közölhetők.

KOLOZSVÁR, MARCZIUS 17.

Román szabadelvű-párt.

Politikai életünk hullámverései mozgásba hozták román ajku polgártársainkat is. Az újon alapított mérsékelt Viitorul partja folyó hó 14-dikén Budapesten tartott értekezletet; a magyarországi ultrák Temesvárra gyűlnek össze; a n-szebeni központi intéző bizottság pedig körlevelekben hívta fel a fiókokat, hogy gyűlesezzenek és bizottságokat alakítsanak. Hazánk románságában tehát új elem vegyül közelgő választásaink harcaiba, mely eddig az általa kimondott passivitas mögé zárkózott.

Ez új elem és a különböző programmok nem egészen ismeretlenek előttünk. Ez utóbbiakat, legalább nagyjában és főbb pontjaiban már is fölujtották, s így előre láthatjuk a harczokba vegyülő színeket, miknek apróbb nuanceai csak később válnak ki. A mérsékelt elem, mely a dr. Gál új közlönye körül csoportosult, egészen alkotmányunk alapján áll s a nemzetiségi törvény szigorú megtartása mellett, a román nemzetiség szellemi és anyagi emelkedésének előmozdítását hangsúlyozza. Az erdélyrészek nagyobb contingense a n-szebeni program aláspontja mellett van, mely 1881. május havában kelt, s az 1863—4-ki szebeni gyűlés határozatainak érvényesítését, külön Erdélyt s ebben általános szavazati jogot követel, mely a románok fölünyét biztosítsa. Ezek mai alkotmányunkon egészen kívül helyezkednek. Ide számíthatók a délmagyarországi románok is, kikre nézve a n-

szebeni program tetszésük szerint való cselekvést hagyott ugyan fenn, de a kik aztán csatlakoztak e programhoz, nem véve figyelembe, hogy ennek leglényegesebb pontjai specialis erdélyrészi viszonyokra vonatkoznak, mik reájuk legfőleg csak annyiban tartoznak, hogy nemzetiségük egy részét érdeklék.

Igy állanak ma a román nemzeti-ségi pártok. Egy pont van, melyben, az előjelek szerint, román részben egyetértésre jutnak; e pont: a passivitas elhagyása, az aktivitás elfogadása. Egyebekben egy egész történelmi korszak áll közöttük.

E pártok közül, természetesen, csak azzal állhatunk szóba, mely alkotmányunkat és törvényeinket elfogadva, magára nézve is mindenben kötelezőnek ismerve, nem akar egy külön faji nemzetet alkotni a hazában, hanem a politikai magyar nemzetet elismerve, nemzetiségi érdekeinek törvényszerű ápolására szorítkozik. És itt elég szerencsésen meg is van találva azon működési kör, mely egy külön nemzetiség érdekében, alkotmányos törvényeink keretében nyitva áll. Csak ha a Viitorul uti olyan formán tünteti fel a dolgot, mintha a magyarok e törvények által határolt kört is szűkebbre szorították volna: csalódik, mert a mindennapi tapasztalat ellene bizonyít. A mit a nemzetiségi törvény érvényesítése végett a magyarok tehettek, azt ők meg is tették; a többi éppen a románokon mult. A legújabb megyei választások is meggyőzhettek minden elfogulatlan szemlélet arról, hogy mi nem voltunk chauvinisták. Ezen kívül tekintsen végig az állami tisztviselők lét-

ráján: itt is talál román embert mindenütt, a magasabb fokokon is. Ha pedig egyházaik és iskoláik segélyezésében akar többet kivinni, előbb hasson oda, hogy papjaik és tanítóik ne legyenek az innen Romániába kivándorolt s ott ellenünk agitáló dáko-románok ügynökei, kik alkotmányellenes tankönyvekből hazaelenes nemzedéket nevelnek.

Tanul hívjuk egész történetünket: hol és mikor voltunk mi a nemzetiségekkel szemben illoyalisok. Hiszen ha valami, — úgy inkább ennek ellenkezője volt mindig a baj. E kormányról is az ellenzék mindig azt mondja, hogy a nemzetiségekkel szemben igen gyöngé; sokszor még a gyanúsítástól setartozkodik; a nemzetiségek pedig, ezzel szemben, igen szigorúnak találják. Mint a legtöbbször, úgy most is középen van az igazság: a kormány tekintettel van minden jogos kívánságra, de nem hunyhat szemet a tulkapások előtt sem.

Szóval: a román nemzetiségi pártok közül ez az egyetlen, melylyel az egyetértés legvalószínűbb s melyből idővel az a meggyőződés terjedhetne el, hogy nemzetiségi alapokon keletkező pártok csak beteges viszonyoknak a jelei. E párt mint mult számunk egyik távirata jelezte, f. hó 14-én „román szabadelvűpárt” czim alatt meg is alakult. Programja egészen az aktivitásra van alapítva. Karöltve fog működni az országgyűlési szabadelvű párttal, minden szeparatistikus törekvés nélkül; a nemzetiségi eszméket hazafias szellemben támogatja.

Epár rövid sorban sok van elmondva. El van mondva az, hogy a románok egy tekintélyes része átlátta azokat a

hátrányokat, miket eddigi magatartásuk minden részben előidézett; hogy ezek meg vannak győződve az iránt, hogy a kölcsönös megértetés és boldogulás csak kölcsönös munkálkodás közt érhető el. A magyar nemzetnek nem volt oka közeledő lépést tenni, mert megtette ezt már rég, midőn elment azon határokig, melyeket a méltányosság, igazság és alkotmányunk megjelölnek. Az egység és jogos fölünye veszélyeztetése nélkül, a magyar nemzet tovább nem mehetett. Ha tehát közeledni akarnak, akkor csakis a románok léphetnek felénk. Egy tekintélyes rész megtette. Üdvözljük érte. Üdvözljük nem magunkért, hanem a békés egyetértés s a közös hazaérdekében és a saját érdekükben.

Nem kételkedünk az iránt, hogy e körülmény előnyös hatással lesz a n-szebeni tulzókra. Lesz már egy ellenhang, mely a magán ambíciók miatt félrevezetett népek fölübe mondja a valót. Sa mily mértékben fogják lábaik alól vesztíteni a talajt, abban a mértékben fognak közeledni. Annyival inkább, hogy passivitásuk, mely csak a közös országgyűlés ellen irányul, de a jövedelmes törvényhatósági és állami hivatalos állásokkal szépen összefér, teljesen értelmetlen. Az olyan külön Erdély-féle kívánságok pedig ugyis csak álmok maradnak, akár passivisták lesznek, akár activisták. Egyszerűen azért, mert alkotmányellenesek.

Még egyszer üdvözljük a román szabadelvűpártot, melyet az egész nemzetiség kiváló figyelmébe ajánlunk. Reméljük, hogy az új zászlót siker avatja fel a közelgő választási küzdelemben.

TÁRCZA.

Márczius 15.

(Az ifjúsághoz. *)

Az első Czézár, a ki a világot Rómának adta, győzve száz tusán, Csupán azért, mert koronára vágyott, Elvértett márcziusnak idusán. Ez volt az első márcziusi harmat, Melyet czézároknak hasztalan tiportak; Mi töle megfogant, kihajta rég: Világzsabadság és testvériség.

S a sorban, hol a sorsot vittuk együtt, Utolsóik mi se voltunk, magyarok. Mi is letettük az örök nagy esküt, Hogy soha többé nem leszünk rabok. Lánccát levertük szónak, gondolatnak, Megtettünk népet embernek, szabadnak; S a nap, mely így kelt, s századokra szólt, Nálunk is márczius idusa volt.

Oh ifjúság, te márczius maga! Reménynek, hitnek élő záloga! Nincs oly komor mult, nincs oly bús jelen, Hogy mégis a jövő tiéd ne legyen! A te jövődben él tovább a hon, Mindig megifjúl ifjúságodon; Oh ifjúság! a márczius ha jó, Erzed, mit sűg e búvós levegő?

Nem az rabszolga, nem igazi rab, Ki lánccal csörget s bűs igába görnyed! Kinek szó szabva, tiltva gondolat, Ki csak elitelt, s nincs bírja pörnek; Nem az a rab, kit rabba tesz erőszak, — Lehet nemes, nagy, — szerencsétlen ő csak! Rabszolga, rab, csak egy van, csak az egy: Ki szabad lehet és járomba megy.

A szolgálattelék, a haszonlesők, Gonosz hízeltők, kegyet keresők, Kik gyermekkorban már vén okosak, Sohsem hevülve, sütkérezve csak,

*) E kiválóan szép költeményt a Pesti Napló közli.

A kiknek homlokán fölírva ott áll A vétélár, s még csak nem is szabott ár! Kik élnek, nem a hazáért, de hazán: Ezek csak a rabszolgák igazán!

Kitől a szabadságot elveszik: Nem oly szegény, mint az, kinek hiába adták. Kard lánccal tör, kar börtönt kifizet; Csak azokét soha, kik lelküket eladták. Ti szabadságért halhatatlanok, Kár volt a harczmezőn meghalnotok, Ha véretekéből kell, hogy nőjjenek A szabadsággal elhetetlenek!

Oh ifjúság! a márczius ha jó, Hadd járjon át e búvós levegő! Nézd, mit még tegnap tél zord fagya ült, Ma színt nyert, s illatot az égbe küld! Ha márczius jó, zsarnokot őrjítve, Ugy üdvözlöd őt, mint testvéredet te! Legyen dal ajkadon, szívedbe láng: S mindig szabad lesz nemzetünk, hazánk!

IJ. Ábrányi Kornél.

Márczius 15-ike mint üzlet-tárgy.

Valahányszor márczius 15-ikének ünnepéhez érünk, mindig eszembe jut ez a történet.

Százsor is el akartam már beszélni, de mindig csak az akaratlán maradt. Pedig nem érdektelen. Egy kis krónika, egy kis történeti rajz abból a szomorú időből, melyet igen hibásan az önkényes uralom korszakának neveznek, a helyett, hogy sokkal jellemzőbben a megaláztatások, a gyötrelmek, a kinszenvedések idejének neveznék.

Az 1852-ik és 53-ik éveket értem, melyek alatt a magyar nemzet oly kimondhatatlanul sokat szenvedett, úgy hogy ha azokat valaki összes részleteiben és teljes valóságában elbeszélni képes lenne, az új nemzedék nem adna hitelt szavainak.

Nem tudná elképzelni, hogy türhetett el annyi rettenetes gyötrelmet és megaláztatást a magyar nemzet?

Biztosíthatom az új nemzedéket, hogy nem gyávaságból történt, bár ki voltunk mérülve, s a véresztés elgyöngített, de történt a jövő, az igazi alkalmas pillanat megérkezésének reményében. Nem akartuk erőnk felcsereit, meg akartuk őrzeni azt arra az időre, a midőn igazi szükség lett volna rá.

Szerencsére az az idő sohasem érkezett meg, vér és erőszak nélkül szereztük vissza alkotmányunkat.

Na, de ez a bevezetés talán már kissé hosszú is ahoz a kis emberkéhez, a kiről e történetben szó lesz, s a kiről mindjárt jó előre megmondom, hogy nem volt ugyan se generális, se császári biztos, se törvényszéki elnök, se rendőrfőnök, de azért oly hatalmas és rettegett ember volt, a kihez fogható talán Básta és Urbán generalis urakat kivéve, még soha sem uralkodott jó Kolozsvár városában.

Uralkodott. Igen, ez helyes kifejezés, mert e rettenetes napokban tényleg csakugyan ő uralkodott.

Ő tartotta folytonos rettegetben a lakosságot. Öregeket, fiatalokat, férfiakat, nőket egyaránt.

Mert pillanatig sem volt senki biztosítva sem éjjel, sem nappal, hogy e félelmetes hatalmasság mikor tör rá, hogy börtönre, vagy még rosszabb sorsra juttassa, mert abban az időben a megalázó botbüntetéstől sem riadtak vissza, még művelt emberekkel, sőt még nőkkel szemben sem!

Ez a félelmetes hatalmasság, ez a rettegett nagy ur egyszerűen csak egy szilimandli apró termetű zsandárkaplár volt, de azért és talán épp azért ő volt a város legfélelmetesebb réme.

Minden ember tudta, hogy Urban gene-

ralisnak, aki akkor élet-halál ura volt, ő volt a jobb keze és a legbizalmasabb meghittje.

Senki szavára és tanácsára nem adott annyit a tábornok, mint e kis zsandár kaplárára, a ki az egész várost ismerte, a ki minden ember érzületéről oly biztos tudomással bírt, mintha csak lelkében olvasott volna. Nem is hiszem, hogy ne lett volna spiritista.

Ő volt a tábornok kéme, besugója és leghűségesebb testőre. Ha nem volt munkában és küldetésben, éjjel-nappal előszobájában tartózkodott, kardját és pisztolyát mindig kézügyben tartotta s oly rajongásszerű imádat és szeretetet mutatott iránta, hogy soha sem engedte a tábornokot ebédelni, anélkül, hogy étkeit jelenlétében meg ne izlette volna.

— Ugy gyűlölnek uram, — mondá az eleinte szabadkozó tábornoknak, — hogy képesek lennének megmérgezni. Azért enged meg, hogy örkődjem feletted. Értettem nem kár, ha meg is halok. Szolgát kaphatsz elegendet, ha tán nem is oly hűségeset, mint én, de a te dicső életed drága, császár ő felségének is drága, kinek nálad vitézebb és hűségesebb vezére nincs, nemzetünknek is drága, mert te vagy a román nép fénye, büszkesége, egyetlen reménysége!

Ez a hódolat, magasztalás és egész az önfeláldozásig menő ragaszkodás, rendkívül hízelt a hű tábornoknak, s lassanként úgy megszerette a ravasz hízeltetőt és annyi befolyást és hatalmat engedett neki maga felett, hogy utoljára egészen hatalmába került. A ravasz és furfangos kaplár majdnem szalagon vezette a mindenható tábornokot, ki a nélkül természetesen, hogy csak sejtelve is lett volna róla, vak eszköz volt kezében.

Az történet mindenben, a mit a kis kaplár akart. A kit meg akart menteni, meg-

A románok értekezlete.

A román nemzetiség hazafias elemei közt nevezetesen mozgalom indult meg, melynek célja a hazai románokat teljesen megnyerni az állami eszméknek és véget vetni a magyarok és románok közötti félreértéseknek.

A képviselőház román nemzetiségű tagjai e célból pénteken délutánra országos értekezletet hívtak egybe, a fővárosba, melyre a román értelmiség az országnak majdnem valamennyi románlakta vidékéről küldött képviselőket. Ily delegáltak jelentek meg Szathmárból, Biharból, Aradból, Temesből, Torontából, N.-Szabénból, Balázsfalváról és más vidékekről. Megjelentek az értekezleten olyanok is, akik előbb a n.-szebeni értekezleten részt vettek s a passzívák hívei voltak.

Az értekezletet d. u. 5^{1/4} órakor dr. Gáll József képviselő nyitotta meg körülbelül 50 választó jelenlétében. Dr. Gáll megnyitó beszédében általánosságban kifejté az értekezlet összehívásának célját, jelesen előadta, hogy annak feladata a közelgő választásokkal szemben a román választók számára egy álláspontot megállapítani. Üdvözlőlvén a megjelenteket, felkérte őket a megalakulásra s ajánlotta elnöknek Miron Román metropolitát. Az értekezlet élénk élénzés közben a metropolitát megválasztotta elnöknek és megbízta Szerb Györgyöt és dr. Diaconovich Cornélit a jegyzői teendőkkel.

Román Miron metropolita megköszöni az értekezlet bizalmát s felhívja, hogy a román nép nemzetiségi érdekeinek megóvása végett helyezkedjék realis és practikabilis álláspontra, felszólítja ezután az összehívó képviselőket, hogy adják elő álláspontjukat.

Dr. Gáll József mindenekelőtt hangsúlyozni kívánja a magyar és román nép érdekeinek azonosságát, mint oly tény, mely a románok által — bármely pártához tartoztak legyenek — tagadva soha sem volt. Ebből kiindulva, a románok nemzetiségi törekvéseiben csak oly irányt követhetnek, mely mellett a két nép közötti egyetértés lehetséges. Hasonlóan térekvései modalitásainak megválasztásában is arra kell törekednie, hogy ügye iránt bizalmat és jóindulatot, ne pedig ellen-szenvet keltsen. És melyek a románok céljai? Nem lehet más, mint az, hogy szellemileg és anyagilag a haza többi népeivel együtt fejlőd-hessen és hogy nemzetiségét fentarthassa. Az államnak feladata lévén e fejlődés általános feltételeit, melyeket magánosok nem követhetnek, egyenlően megadni minden népnek, a románok jogosan követelhetnek tőle egyenlő segélyt.

A mi a román nemzetiség fentartását illeti, kifejti, hogy az anyanyelv feltétele minden nép fejlődhetésének ugy szellemileg, mint anyagilag. Ezeket tekinti ő a román nép követelményei alapjának. Ezután áttér az eddigi nemzetiségi programmok bírálatára. Elmondja, hogy azok nem figyeltek arra, hogy a románok nem egyedül lakói e hazának és hogy egy helyes programmal feladata lett volna a románok és a többi népek érdekeinek helyes kiegyenlítése. E programmok közül a n.-szebenivel akar főképpen foglalkozni és azért pontonként bírálat alá veszi. Először szól a dualismusról. Előadja, hogy annak megtámadá-

mentette, a kit meg akart rontani, azt meg-rontotta.

Ezt tudta a város, azért rettegett annyira a kis káplártól. Ez a titka hatalmának és basáskodásának. Ő volt az igazi ur Kolozsvár városában, sőt az egész megyében.

Még a rendőrfőnök is respectálta őt, mert ismerte befolyását és félt tőle.

A ravasz oláh pedig, mikor a tábornok feletti hatalma ismeretessé vált, el kezdte annak gyakorlati hasznát is keresni.

El kezdte sarcolni és zsarolni a népet oly szemtelen következetességgel és vakmerőséggel, hogy rövid idő alatt a város összes lakossága rendszeres adófizetjévé lett.

Ő pedig egész nyugalommal és jóindulatulag mosolyogva szedte be az általa kivetett adót.

Mert formaliter kivetette kinek-kinek általa jól kikémlelt vagyonossága kulcsa szerint. Valóságos rendszer szerint járt el. Minden egyes esetben mindenkire akkora sarcot vetett ki, a minőt az illető, habár nem ritkán nagy erőfeszítéssel is, de valahogy ki tudott izzadni.

Szemtelen vakmerőségével mindenkit hatalmába tudott keríteni. Hisz nem volt senki, a ki valamiért, vagy valakiért ne rettegett volna.

A ravasz oláh mindenkinek ismerte titkát és körülményeit, s minden legkisebb körülmény s legközönségesebb helyzetből pénzt tudott magának csinálni.

Majd egy hónapig fiut kellett megszök-tetni: szülők fizessetek! Majd valakit a besorozástól megmenteni! Majd egy rendőri idé-zést kikerülni! Majd egy csomó be nem adott Kossuth bankót elrejtetni! Majd a törvényszék-nél valamely ügyben ítéletet szerezni. Majd valakit a fogságból kiszabadítani, utlevelet szerezni, stb. stb. Fizessetek! fizessetek!

es teljesen eredménytelen fog maradni és nem fog más eredménnyel jární, mint egyből jogos követeléseink lehetetlenségeivel. De különben ha megvalósítható lenne is e programmpont, az a románok sorsát csak rosszabbíthatná. Ezt tanulhatták a multból. Hasonlóan argumen-tál az erdélyi unióra nézve, melyet a n.-sze-beni program szintén megtámad. Az ugyanott követelt általános szavazati jog behozatalát is realizálhatlan követelésnek jelenti ki és utal azon visszasságokra, melyeket annak behozata-la Franciaországban szült és a melyek ha-sonlóan ránk is várniaka behozatal esetére. — Ezek alapján meghatározza azon különbséget, mely a n.-szebeni és az általa helyeselt pro-gramm közt fennförog; jelesen: mi abból a zt a karjuk, a mi lehetséges. A románok tehát arra törekedjenek, hogy ügyök iránt a magyar nép bizalmát megnyerjék; feladatuk továbbá ragaszkodni az alkotmányos rendszer-hez és azon szabadelvű irányhoz, melyre az alapitva van és mely a szabadság, egyenlőség és testvériség magasztos eszméire van alapit-va; nemzetiségi jogai tekintetében pedig, ha eredményre akar számítani, az 1868. 44. t.-cz alapján kell állania és annak szigorú alkalmá-zására kell törekednie.

Az elnököl metropolita erre felkéri az értekezletet hozzászólásra. Bones aradi köz-jegyző, Csató balázsfalvi ügyvéd, Opris temes-vári választó, Venler aradi ügyvéd, Katóka szathmármegyei g. kath. plébános, Csimpone-rin határorvidéki választó s mások felszólalá-sai után az értekezlet abban állapodik meg, hogy egy programtervezet szövegezésére egy ötös bizottságot küld ki, mely a holnap d. e. 11 órakor tartandó értekezletnek be fogja mutatni munkálatát. E bizottságba megvá-lasztottak az elnököl metropolita ajánlatára: dr. Gáll József, Bones Demeter, Csató Lajos, Jonescu Lázár és Katóka Zsigmond. Az érte-kezlet este 8 órakor ért véget.

A románok szombaton folytatták érte-kezletüket.

Román Miron érsek-metropolita déli 12 órakor az ülést megnyitja.

Dr. Gáll József előadó a kiküldött bi-zottság nevében előterjeszti, hogy a végleges program a bizottság által megállapított. Ezután felolvasta a programot, melynek tar-talma a következő:

Programm.

Az 1884. márczius 14. és 15.-ki érte-kezletre összegyűlt román választók belátván szükségét egy mérsékelt román párt alakítá-sának, egy ilyet szerveznek a következő pro-gramm mellett:

1. A párt a jelenlegi közjogi alapon áll és a haza alkotmányának törvényes terén ki-ván működni, és részt veend az országgyűlési választásoknál a románok által lakott minden vidéken.

2. A párt oda fog működni, hogy az 1868. 44. t.-cz. lelkiismeretesen minden irány-ban fegatanosíttassék; névszerint a román nyelvnek hivatalos használata, a román ér-telmiségnél megfelelő alkalmazása és a mive-lődési intézetek létesítése tekintetében.

Szóval, a kis káplár, mint valami ezer-mester, mindentől tudott aranyat csinálni, s oly nagy volt a rendőrség önkénykedése és zsarnoksága, s különösen tőle magától úgy félt az egész város, hogy csak be kellett valamely ház kapuján lépnie, hogy még a legbátibb férfiak is szivdobogást kapjanak.

A kis káplár tudta ezt, s ugyancsak fel is használta és kizsákmányolta.

Semmiféle ügyben senkivel szóba nem állott, a nélkül, hogy rögtön sarcot ne ves-sen rá.

És az emberek szó, ellenmondás nélkül fizettek, mert hiszen mindenkinek volt oka valamitől félni, s ha nem lett volna, a kis káplár nem jött zavarba, tudott magán se-gíteni.

A legvakmerőbb szemtelenséggel szemtől-szembe ráfogott az emberre valamely tilos dol-got, melyet azonban ő ügyesen el fogtusiroz-ni, de biz az pénzzel jár, fizess!

— Tudja-e az ur, hogy az' urren ilyen, meg ilyen fajta névtelen feladás érkezett? Én vagyok kiküldve és megbizva a vizsgálatlalt. De ha az ur ennyit meg ennyit fizet, elesi-nálom a dolgot.

Nem példálózgatott, nem ötlött-hatolt, ha-nem minden tartózkodás nélkül nyíltan be-szélt, s himezés-hámozás nélkül megnevezte az összeget, a melyet kivetni jónak látott. Még alkudni is hagyott magával, ha ritka esetek-ben megtévedt és nagyobb sarcot vetett vol-na ki, mint a mennyit az illető megbirt.

Ha erről sikerült meggyőzni őt, akkor jóindulatulag mosolygott s a körülményekhez képest alászállította követelését.

De fizetni kellett! Annyit, a mennyit fi-zetni kellett!

És jaj volt annak, a ki mégis elég me-rész volt a rávetett sarcot megtagadni!

Ha a legcsekélyebbet kitudta róla, a leg-

3. A párt küzdeni fog a mellett, hogy a magyarországi választási törvény Erdélyre is kiterjesztessék.

4. Működni fog a párt az összes elis-mert vallásfelekezetek szabadsága és egyen-lőségűségeért s annak megkönnyítésére, hogy saját egyházi, iskolai és alapítványi ügyeiket autonómiájuk határain belül szabadon intéz-hessék.

5. Működni fog a haza alkotmányának szabadelvű irányban leendő fejlesztésére, hogy annak magasztos elvei: a szabadság, testvé-riség és egyenlőség minél nagyobb mérvben érvényesíttessenek, valamint küzdeni fog a közigazgatás tökélyesítése; és miután az or-szág szabadelvű pártja ezen elvekre van fekt-etve, pártunk a szabadelvű-párthoz csatlá-kozik.

6. Ezen program foganatosítása cél-jából központi bizottság állítatik fel, mely oda fog működni, hogy oly férfiak választá-sának képviselőkknek, kik az itt kifejtett sza-badelvű irányt követik.

A felolvasott program rövid tárgyalás után egyhangulag elfogadtatott.

Csathó Lajos balázsfalvi ügyvéd meg-jegyzi, hogy e program a román igények minimumát foglalja magában; eddig a leg-mérsékeltebb román törekvések is a magyar közönség egy része által dákó-román jelle-gűeknek hieszteltettek. Ebben ő nem lát öszintéséget az illetők részéről. Ugy van meg-győződve, hogy két oly elem, mely annyira volna egymással utalva, mint a magyar és ro-mán, a monarchia kebelében és Európa ke-belén nincsen. Helyesli ugyan az alkotmányos téren megkezdett aktivitást, azonban furcsa állapotba jutna az erdélyi választókkal szem-ben, ha azt tapasztalná, hogy a magyar po-litikai faktorok még a jelen szerény program-mot is figyelmen kívül hagyják. Ez esetben a passzivitási törekvések csak nyernének terje-delemben s a magyar és román elem közti egyenetlenség mindenkorra meg volna állapít-va. Hazafiai érzületétől vezéreltetve, kész tá-mogatni minden olyan lépést, mely e két ele-met egymáshoz közelebb hozza. Egyelőre azon-ban várakozó álláspontot foglal el, mindad-dig, míg látni fogja, hogy a ma megállapított programnak a gyakorlatban minő eredménye van. (Helyeslés.)

Ezután kiküldetett a végrehajtó bizott-ság, melynek tagjai lettek: dr. Gáll József, Szerb György, Jonescu Demeter, dr. Dia-conovich Kornél, Bones Döme, Csathó Lajos, Simonescu Leontin. A bizottság székhelye Budapest lesz.

Gáll József előadja, hogy a magyar közönség mindeddig rokonszenvennel viseltetett a hazafias román törekvés iránt. Reméli, hogy a megállapított program minden oldalról kedvezően fog fogadtatni. Ha ez azonban nem történne meg, természetesen, minden továb-bi kísérlet e téren felesleges volna. Reméli, hogy ez nem következik be, a szenvedélyek le fognak csillapulni s a hazafias érzület meg-ővja a románokat, ugy a magyarságot is min-

den tuizástól. (Élénk helyeslés és se treaska! felkiáltások.)

Román Miron több üdvözlő sürgönyt olvas fel Székely-Udvarhely, Balázsfalva, Nagy-Somkut, Lugos és Jám helységekből. Mindany-nian csatlakozásukat jelentették ki a meg-kezdett irányhoz.

Bones Döme indítványára a Viitorul című román lap a román szabadelvűpárt hi-vatalos közlönyének nyilvánított.

A végrehajtó-bizottság a román válas-ztókhoz felhívást fog kibocsátani a jövő válas-zásokra vonatkozólag.

Román Miron elnök metropolita emel-kedett hazafias beszédben köszönetet mond a vidéki választók köldötteinek, kik a főváros-ba fáradtak és közreműködtek, felkéri őket, hogy otthon is folytassák nemes működésüket. Ezzel az értekezlet véget ért.

Választási mozgalmak.

Hunyadmegyéből. A Déván megjelenő Hunyad a következőket írja a megyében megindult választási mozgalmakról:

Már foly ugyan a bizalmas beszéd, ter-vezés, hozzávetés itt is, ott is; nyilvános jel-leget azonban még nem igen öltöttek válas-ztási mozgalmaink. Pár kerületből mindamel-lett vannak érdekel bíró feljegyezni valók. Szászvároson, magán hir szerint, szabadelvű-párti jelöltül dr. Lészay László fog fellépni. A mostani képviselőről, gr. Kun Istvánról ki egyesült ellenzéki, nem tudni még bizo-nyosan, fellép-e vagy nem? Annyi valószínű, hogy az ellenzéknek lesz ott jelöltje. Ha a románok aktivitásra határozzák magukat, a kerületben állítani fognak jelöltet, talán Papp Samu ügyvédet. — Lázár Lajos és Fekete Zsigmond kerületei, a dobrai és körös-bányai, most már egészen csendesek. Akti-vitás esetében mindkettőben, (a körösbányai-ban mindenesetre) lesznek román jelöltek is. Fekete Zsigmond fel fog lépni újból és a megye sok befolyásos emberének támogatásá-ra számíthat. — Déván Szathmáry György mostani képviselő sok embert kötelezett le szívélyes szolgálataival és igen sokan visel-tetnek elismeréssel iránta nyilvános működé-seért is. A Pesti Napló állítja, hogy oly te-kintélyes egyesült ellenzéki ember fog itten fel-lépni, a kinek megválasztatása Szathmáryval szemben biztos. Itt még azt sem tudják, — hogy ki lehet ama tekintély. Szathmáry párt-ja azonban már mozog! tartottak értekezle-tet s főispánnak, alispánnak bejelentették, hogy ragaszkodnak az eddigi képviselőhöz. Az egész kerület szabadelvű pártjának alakuló értekezlete valószínűleg nemsokára megtarta-tik. — Pogány Károly és Mara Lőrincz kerületeiből, Vajda-Hunyad és Hátszegről nincs, még semmi biztos. Hunyadon beszéltek ugyan mintha az egyesült ellenzék Lyka Dömét lép-tetné fel ottan, de még semmi bizonyos hir nincs e felől. — Hire van végül, hogy vilá-gosi Gál Jenő egyesült ellenzéki képviselő, közelebről a megyébe érkezik, hogy valame-lyik kerületben (talán a dévaiban?) fellépjen. Ez is csak hir eddig.

A cs.-szentmártoni választókerületben a szabadelvűpárt vidéki és községi választmá-

szigorubb büntetésre juttatta, s mindenképpen elkeserítette életét. Azért hát az emberek in-kább csak fizettek.

Ily módon lassanként egész vagyont zsa-rolt össze.

Nagyon ügyes és szemfüles ember volt, azt meg kell adni!

Semmiféle alkalmat nem mulasztott el felhasználás nélkül.

Sőt ha nem volt alkalom, hát teremtett magának!

Különösen Lajos napja és márczius 15-ike volt rá nézve a leggazdagabb aratás és szüret napja.

Rendre járta a vendéglőket, s mert az embereknek még e napokon is vacsorálniok kellett, talált is vendéget mindenütt. Ezek neveit jegyzőkönyvre vette s azután másnap megkezdte ellenük az adóvégrehajtást.

Mindenkire ráfogta, hogy politikai de-monstrációból ment a vendéglőbe, így aztán mindenki fizetett.

És ez a sárfarkodás így tartott majd-nem másfél esztendeig, s csak akkor ért vé-get, amidőn Urbán tábornokot áthelyezték Kolozsvárról.

Ekkor a kis káplár is nagy hirtelenség-gel eltűnt a közélet színteréről.

Hová lett, hová tűnt? Sok ideig nem tudta senki. Most már tudhatja akárki, aki X. vagy Y. megyében (nem merem az igazi nevet kiírni,) a legtöbb adófizetők nevét át-lapozza.

Most már nem zsandárkáplár többé, ha-nem nagybirtokos és megyei bizottsági tag.

Közhit szerint több, mint 300,000 fo-rint magánsarcot hajtott fel Kolozsvár városán.

De hát a nevét, a nevét a hitvány him-pellőnek! követelhetnék a kíváncsi olvasók. Bocssáának meg, nem mondhatom meg.

Talán nem is tudom bizonyosan. Mert hogy nem a mostani neve alatt zsandárkáplárkodott, annyi szent igaz.

A multkor láttam előkelő helyen, mint ismert gazdag embert — boldog családjával. Ezekért nem lenne bátorságom soha megbé-lyegezni nevüket.

Nagyon megöregedett, de azért azonnal ráismertem.

Sokkal többet rémitgetett és zsarolten-gem is, semhogy képét valaha elfelejténem!

De hát a nemezis? Az erkölcsi világrend igazságszolgáltatása hol marad? Azt hiszem, meg van saját lelkeben.

Egy kis büntetésben volt ugyan már része még zsandárkáplár korában.

Egy sötét éjszakán, éppen márczius 15-ike körül, éppen midőn a legnagyobb buzga-lommal irogatta össze az adófizetőket, négy álarcos ember egy szűk utcában megleste.

Megrohanták, száját betömtek, s maguk-kal kényszerítván a városon kívül eső sétatérre, ott egy padra lefektették s olyan hu-szonötöt hegedültek el rajta, hogy csupa gyönyörűség lett volna nézni. S azután meg-kötözve ott hagyták.

Kik voltak a boszuállók? Soha sem tu-dódott ki.

A kis káplár következetesen hallgatott a dolog felől, s ugy viselte magát, mintha mi sem történt volna.

Hanem a dolog hire lassankint mégis elterjedt a városban.

Mindenki nevetett, s senki sem sajnálta tőle a kiérdemelt kitüntetéset.

De csak titkon neveltünk.

Nyíltan annál nagyobbakat köszöntünk neki, s annál jobban féltünk örökké mosolygó ravasz arcjától.

(A Nemzet-ből.)

Balázs Sándor.

nya megalakítása végett kiküldött ideiglenes elnök, Nagy József szolgabíró által a határidő folyó hó 9-ére lett kitűzve s a 121 megírvott választó közül 105 megjelenvén, elnök a gyűlést egy csinos beszéddel megnyitotta. A viharos éljenzés lecsillapultával felhívta a vidéki választmányt, elnököt és jegyzőket választani, mire közfelkiáltással elnöknek Nagy József, jegyzőnek dr. Madár Imre és Bockhor István választottak meg; vidéki igazgató-választmányi tagokul is egyhangulag meghagyattak, szintén közfelkiáltással megválasztottak a cs.-szentmártoni választókerület minden községéből a községi bírónak kívül 5—6, a község legértelmesebb székely polgárai közül. Ezután a gyűlés az elnök és jelenlegi országgyűlési képviselőnk éljenzés között szétoszlott. A gyűlés a legnagyobb rendben folyt le s úgy az elnök megnyitói és bezáró beszéde, mint egyéb mozzanatok, a legnagyobb figyelemmel kísértettek. A jelen voltak között az intelligencia igen gyengén volt képviselve, de a községek közül a legelső és legértelmesebb székely birtokosok voltak jelen, kik a honmaradtaknak mindenben vezetői szoktak lenni.

A nagykanizsai kerület szabadelvű-pártjának e hó 13-án hozott határozata értelmében szombat 21 tagból álló küldöttség tisztelettel Falk Miksa képviselőnél, hogy őt a jelöltség elfogadására felkérje. A küldöttséget Eperjessy Sándor értekezleti elnök vezette. A küldöttség szónoká, Eperjessy, ékes szavakban tolmácsolta az elismerést, melylyel a nagykanizsai szabadelvű-párt Falk érdemei iránt viseltetik, s melynek alapján őt képviselőjelöltnek felállította. Falk a megtiszteltetést hosszabb beszédben köszönte meg, s ha teljesen szabad keze volna, azonnal feltétlenül elfogadná; de ő jelenleg még a keszthelyi kerület képviselője, mely őt kilencz éven át minden alkalommal a legfényesebben kitüntette. A keszthelyi kerület a jövő választásnál elejtette őt, de ő nem ejtheti el a kerületet mindaddig, míg az maga ki nem jelenti, hogy mandátumát más kezébe öhajítja letenni. Mihelyt a keszthelyi kerület ily értelemben nyilatkozik, Falk szívesen fogja elfogadni a nagykanizsai jelöltséget.

Márczius 15.

Tavaszi napfény áldó melege ömlött szét városunkon márczius 15 ének harminczhatodik évfordulóján; a derült tavaszi fényt mintegy hódolati jelül sugározta alá a természet, ama nagy és magasztos eszméknek, melyek e napon, harminczhat évvel ezelőtt, rázták le hosszabb rabáguk bilincseit, hogy teremtsenek, hassanak, alkossanak és gyarapítsanak.

Kolozsvár városa az első közértartozik azok között, melyek e nap megszentelt emléket hoznak kegyelettel, nemes lelkesedéssel kívánták megünnepelni. E város közönsége, évek hosszu során át, évente fokozódó lelkesültséggel szentelt ez eszmék diadalának fényes emlékűnnepet, évente meghozván adóját ez alkalomból egy szoborra is, mely e diadalt lesz megörökítendő.

Az ünnep, melyet, a hazafias és kegyeletes szokáshoz híven, tanúságul a ki nem alvó hazaszeretetnek, szombat, mint márcz. 15 ikének évfordulóján, megültünk, — elmondhatni — egyike volt a legimpozánsabbnak. Maradandó emléküvé tette azt ezuttal azon két körülmény is, hogy az egyetemi ifjuság, föléledve eddigi lethargiájából, külön ünnepet szentelt e napnak, valamint az is, hogy br. Splényiné Blaha Lujza asszony, a nemzet pacsirtája, szíves készséggel ajánlotta föl közreműködését a nagy nemzeti ünnepélyen.

Az ünnepély magasztossága fölment benünkét attól, hogy annak lefolyásától szóló tudósításainkat bővebb kommentárokkal kísérijük s így egyszerűen arra szorítkozunk, hogy tudósítóink följegyzéseit csoportosítsuk chronologicus sorrendben, előbb a polgárság és aztán az egyetemi ifjuság ünnepéről szólván.

Az ünnepély a vigadóban.

Kolozsvár szombat 13-adszor ünnepelte márcz. 15-két, de talán még egyszer sem oly sikerült, mint az idén. Bizonyította ezt a vigadó, mely rég nem látott akkora és oly válogatott közönséget, mint szombat. Ott volt a nép egyszerű fiától a társadalom felső lépésőin álló emberig mindenki, a nőket pedig még válogatni se lehetett volna jobban. Az idén a hatóságok fejei is megjelentek, a menyinyben ott láttuk gr. Esterházy Kálmán főispánt, Minorich Károly polgármestert és Gyarmathy Miklós alispánt. A terem és karzatok szorongásig megteltek, az előcsarnokokban majdnem egymás hátán voltak az emberek, hogy valamit láthassanak és hallhassanak. Hely nem léte miatt sokan visszatértek.

Ezek valóban sajnálhatják elmaradásukat, mert a mostanihoz hasonló program nem minden évben terem.

Négy órakor Salamon János zenekara az emelvényre lépett s előadta a Bánk bán nyitányt. Ezt követte a polgári dalegylet Hymnusa, mit a közönség nagy tetszéssel fogadott. Már a tagok fekete magyar ruhája is igen jó hatást gyakorolt.

A harmadik pont az ünnepi emlékszed volt, melyet ez idén Szász Gerő ref. esperes tartott. Jellemzte a 48 előtti kort, a modern eszmék elterjedését hazánkban s ezek következményeül márcz. 15-két. Majd ismertette függetlenségi harcunk korát, mikor minden gyermek és ifjú örült, ha katonalehetett; minden anya büszkeségének tartá, ha gyogyonát és gyermekét a haza oltárára küldheti, lett legyen ez utóbbi az egyetlen is. Beszéde egész végig költői, ihlettől áthatott, lelkesítő volt; előadása pedig még fokozta mindez előnyöket. Kár, hogy egy ily, pártok fölött álló nemzeti ünnepen némely helyen nem tudott óvakodni a pártszínezetűtől. Így a hatás, melyet elért, bizonyára fokozottabb lett volna.

Lelkünk szárnyalása újabb tápot nyert a Rákóczi-indulóban, mit a kolozsvári dalkör igen sikerültén adott elő.

De Gerardo Antonia uró, rövid bevezetés után, a nagy francia forradalom azon jelenetét olvasta fel Michelet után fordításban, mikor Mirabeau utoljára találkozik a királlyal. A közönség elismeréssel adózott felolvasónak. Hogy a francia-program teljes legyen, a Marseillaise következett, mit a kolozsvári dalkör oly szépen adott elő, hogy a közönség mindent elkövetett megújráása végett, de sikertelenül.

Most következett az ünnepély fénypontja. Mitse vétünk a jótékonyági előadásoknál szokásos udvariasság ellen — mely szerint minden közreműködő egyenlő — ha azt mondjuk, hogy az, a mi most következett, az ünnepély messzire kimagasló fénypontja volt.

A magyar színpad egyik csillaga lépett az emelvényre. A legmagyarabb színművész. Páratlanul kitűnő interpretatora nemzeti muzsánk egyik legsajátosabb termékének: a népszimfűnek. E műfaj ő neki köszönhet leg-többet, s ebben már nem csupán művészeti, hanem honleányi érdem is van. Egyenesen a mi szíveinkből éneklő a népdalt, melynek népszerűsége szerzett a haza határain túl is. Jelenlegi részben a fővárosi magyar-sodásában. És mindezek által nagy tehetségeivel oly sokféle szolgálatot tett a nemzeti előhaladásnak, minőkre a színpad bármilyen jelesének is ritkán nyílik alkalom.

Elnevezték a nemzet csalóányának. E név az énekesnőt illeti. Egy másik név kellene még az alakító művésznek, egy harmadik pedig nemzeti értelemnek és törekvéseinek hű kifejezője, propagandeurje számára — és ekkor van meg teljes czime annak a genialis asszonynak, a ki eljött a fővárosból, hogy nemzeti ünnepélyünkön lekötélő szívesség-ből részt vegyen.

A taps és éljenzés valóságos vihara zúgott föl, midőn br. Splényiné-Blaha Lujza asszony — Deáky A. bizottsági elnök által vezetve — az emelvényen megjelent. A lelkesedés mindenkit magával ragadott, s valóban jó idő telt bele, míg a dörgő, üdvözlő éljenriadalom lecsillapultával a művész énekelni kezdetett.

Énekelt tüzzel és hévvel, ajkain egymást váltották a ropogós vig népdalok, az édes-bús elragadó, kesergő nótákkal. Tolmácsoltak azok bűt és keservet, vidámságot, önfeledt örömet egyaránt; a szívéből énekelte a szívünkhez.

Énekelt úgy, a hogy csak ő tud. E pár szóval ki van fejezve az egész.

Minden dalára felriadt a zúgó éljenzés, s a kedves művész ismét és ismét fölépelt az emelvényre, s ujjakkal töltötte meg gyönyörű dalait.

A szünni nem akaró tetszészviharnak és ujjázásnak az ünnepelt művész előzékenyen engedett, s így összesen 20 versszakot énekelt el, népdalaink gyöngyeit fűzve egybe. Schwarz Gyula budapesti énektanár kísérte kitűnően a zongorán.

A dörgő éljenzés csak félóra múltán szűnt el, s még akkor is az élvezet izgalmaitól áthatottan morajlott az óriási közönség.

Szebb feleletet bizony fogadtatási üdvözlő szavakra senki sem hallott még a művésznő dalainál.

Hubay Aranka k. a. szavaltá Arany

gyönyörű balladáját, Rákócziét, az ő szépen csengő, érzelmes hangján, mely a hallgatóság keblén élénk visszhangra talált. Az alkalomra illő s hozzá méltóan elhangzott szavallatot sűrű éljenzek, tapsok követték, minek lezajlása után a kedves, fiatal művész leányka, Groisz Helén ült a zongorához s játszott kezdte Liszt felséges Rhapsodie Hongroise-ját oly szépen, oly vitzisztá koloratúrával, annyi művészi mérséklettel s oly bevezérett gyakorlottsággal, hogy a közönséget valójában elragadta. Liszt e rhapsodiáját volt alkalma közönségünknek hallani még s különösen a nemrég itt megfordult Weisz, berlini művész játszta azt nagy hűtással; de míg ennél az erőtt dicsérték, a kisasszony játékában különösen a téma meglepő tisztá hangzatosítása s a szerzemény tiszta értelmezése érdemelt feltétlen elismerést. A közönség meg is adta azt, hosszán tartó tapsban a vett élvezetért.

Zilahy Gyula ur lépett az emelvényre talpig magyarban s szép előadással szavaltá Indali Gyula korán elhunyt szép tehetségű költők Márcz 15-én cz. költeményét, mit hasonló alkalomból már ismerünk.

Ekkorra már meglehetősen este lett a teremben s a szavallat után a közönség oszlani kezdett. A szózat azonban, mit a polgári dalegylet adott elő, képes volt lekötöni az indulókat, kik aztán csak a Salamon-indulója alatt folytatták utjokat. Sokáig, nagyon sokáig tartott, míg a zsufolt terem kiürült. És sokáig, nagyon sokáig fogunk ez élvezetekben gazdag ünnepélyre visszamelékezni.

A vigadóból kijutó ember-ár szoros sorfalat képezett a bejárat előtt s midőn br. Splényiné asszony Bogdán István polgártársunk kocsiájában haza hajtatott, lelkes éljenzés tört ki, mely még az utcán is kísérte a tovarobogó kocsi.

Az egyetemi ifjuság ünnepélye.

Alig egy rövid óra telt el a vigadói ünnepély befejezte után, s az esti sötétségben csakhamar száz fáklya fénye szórt világot. Az egyetemi ifjuság fáklyásmenete volt az, mely a fapiaczon gyülekezett s onnan a Rákóczi- és Hunyadi-indulók hangjai mellett, imposans menetben vonult a belközép-utcán és főtéren át a beldorta-utczába, a központi egyetem elé.

Beláthatatlan embersoport követte két oldalt a fáklyásmenetet, míg a torda-utczát szintén ezerekre menő néptömeg lepte el.

Az egyetem előtt már föl volt állítva az emelvény. A fáklyások kört képeztek körüle, a szabadság háromszínt zászalai megjelentek mellette.

Uram! Egyetemi hallgatók! Polgártársak!

Emlékezet és remény — népek életében a tényező — csak a mely nemzetnek nagy emlékezte és szép multja van, csak annak a nemzetnek reménye jogos, s a reménnyel, kitartással egybekötött küzdelem biztosítja a jövőt! Ezért kell a nagyfőriak, dicső ténylek emléket fentartanunk, azért kell nemzeti ünnepélyeket rendeznünk, hogy mintegy visszavárólva emlékeztünkbe a szép mult dicső napjait, lelkesedve a nagy és szépért, ihlettség szállja meg ifju kebleinket, hogy érezve magunkban az erőt, öntudatos lelkesedéssel kiálthassuk ki — éljen a magyar!

Öröm fogja el szívemet, midőn látom, hogy hosszú évek után, e nap megünnepelésére, ismét fáklyát ragad az ifjuság, s mint 36 évvel ezelőtt, mély érzellemmel, lelkesedéssel kiáltja: legyen béke, szabadság, egyetértés.

A mi, uraim, 1848. márczius 15-kén Pesten és szép eszmékért szenvedélyesen lelkesülő ifjuság vezetése alatt történt, az csak annak volt alkalmas revelációja, a mi e nemzet jobbainak érzelmében és érzelmeiben már régóta ápolgatott. Merem hinni s állítani, hogy 1884. márczius 15-én — a mai nap — lelkesedve annak adunk mi is alkalomszerű kifejezést, mi e város polgárainak érzelmében, mi minden hazafi kebelében már régóta ápolgatott, s mit mindenki közülünk — bár nem is fáklyával, nem is ily ünnepélyesen, — de mindenkor mindenki, a hála és ihlettség érzelmével ünnepelt. Az 1848. márczius 15 ik napjának hősei már küzdöttek, — küzdöttek karddal kezökben s áldoztak a haza oltárán vérökkel — a hazáért. Ámde ez a küzdelem nemcsak kezdete, első része, véres része volt, a harc még nincs befejezve, a cél érdekében még nincsenek kimerítve az eszközök, s elhullva elődeink, reánk, utódaikra, egy új küzdelem vár, a túsának második része, egy új harc, uraim, melynek bajnokivá minket, etudomány-egyetem, a mi alma materünk, készít elő. Igen uraim, egy új és szép küzdelem vár reánk, melyben a nemzetek nem ellenünk, de mellettünk; egy új harc, melyben nem verontó fegyverekkel, hanem inkább szellem s erkölcsi fegyverekkel foly a küzdelem a sors, a végzet ellen, egy új küzdelem, melyben harczter: a békés foglalkozás ezer-

színt mezeje; cél: a tudomány és művészet, ipar és szorgalom, jólét és gazdagság, életkenyelem és szépítés, emberi jog és igazság egyaránt mindenki számára; egyenlőség és szabadság, testvériség és haladás a tökélyesülés vég nélküli pályáján. Nagy és szép, eszmék ezek uraim, ép oly nagyok és dicsőek, mint az 1848. márcz. 15-ikéi, s nem kívánhatok hazámnak jobbat, minthogy e harcban mi épen oly erősek legyünk, minthogy céljainkhoz ép oly híven ragaszkodjunk, mint ők s ha kell mindenünket áldozzuk nemes céljaink érdekében, mint azt ők tették. Merítsünk a jövő küzdelemre az ő példájukból bizalmat és erőt magunknak, s mindenkor emlékezzünk vissza arra, hogy ők ronták le a századok által épített válaszfalat, ember — ember, testvér — testvér, haza — haza között. Dicsőítve e napot, emlékezzünk meg arról, hogy ama nap hőseinek vezéreszméje — a szabadság volt —: a szabadság az egyének, szabadság a sajtónak, szabadság a nemzetnek, szabadság a népek, szabadság mindenkinek egyaránt.

Lelkesedve márcz 15 ikét, emlékezzünk meg az ő áldozatkészségükről, melylyel javaikat, családjukat, életboldogságukat vitték a haza oltárára. S hogy bizva nézhessünk a jövő elé, emlékezzünk meg arról, hogy amaz időkben e nemzet csak önsugallatától vezetve, legszebb, legfényesebb korát alkotta meg, melyben nagyságának vetette meg a műveltségen, igazságon, szellemi s erkölcsi emelkedettségén nyugvó alapjait. De emlékezzünk meg uraim minderről ugy, hogy ez emlékezet által a lelkesedés egész szívünk mélyéig hasson, hogy elkábítsa elméinket, hogy feledni tudjuk, miszerint e nemzet nemes eszmékért küzdve, oly sok ellenséggel találkozott, jogáért az életre oly súlyos harczot kelle küzdenie, hogy feledni tudjuk, miszerint minden fényes igazság dacára el kellett buknia, legyen lelkesedésünk, uraim, oly nagy, hogy feledni tudjuk a jövő érdekében, miszerint e fényes harc miatt egy nemzet jólléte, szabadsága, függetlensége évek hosszu sorára semmisítették meg, feledjük, hogy egy nemzet verével alkotott szép épületnek romba kellett dűlnie, s az összeomló épület romjai majd eltemették a nemzetet, feledjük, mert uraim, hogy a magyar nagygyá lehessen, sokat tűnie, sokra emlékeznie, de még többet felednie kell. Ama szomorú napok elmultak, a nemzet évszázadokon át kipróbált hűsége királyi iránt végre elszakította lánczait, egy új életre ébredett, melyben egy új harc vár reá, — mint mondtam — a békés foglalkozás ezerszínű mezején, egy új harc uraim, melynek bajnokivá mi vagyunk egyetemi hallgatók kiszemelve. Látva lelkesedését az ifjuságnak, nincs mit többet mondanom, hiszen mindnyájan tudjuk, érezzük azt, hogy egy zászló alatt küzdünk, melynek felirata: a haza, alkotmány és nemzetiség. Ez legyen uraim jelszavunk és bárki által érinthetetlen talizmánunk lesz ez a küzdelemben, melyben a magyarnak győzni vagy halni kell!

Viharos éljenzés reszkettette meg a leget a lelkes szavak behatása alatt, s az éljenri valgás a beszéd végeztével percekig nem akart szünni, midőn Bodor Géza bölcshallgató lépett az emelvényre, s lelkesülten, hévvel szavaltá el Petőfi „Talpra magyar!”-ját. Megható volt a lelkesült néptömeg zúgása, mely minden versszak után tompán, de ihletteljesen visszhangozta a szent szavakat: — „Esküszünk, esküszünk!”

A fáklyásmenet innen, gyorsan és példás rendben vonult a főtérré, a nagy oszlop mellé, kísérve a beláthatatlan embertömeg által, mely a fágas főtér teljesen ellepte.

Itt Issekutz Aurél szavaltá el tiszta csengő hangon, értelmesen és hévvel Vörösmartytól a Szózatot, melyet lelkesült éljenzéssel fogadott a nagy közönség.

Utána H. Veress Károly lépett az emelvényre s egy eszmékben gazdag, s formailag is szépen kidolgozott beszédet mondott, többször félbeszakítva a lelkes éljenzés által. Beszéde így hangzik:

Egyetemi polgárok! Tisztelt uraim! A 19-ik század első évtizedei mindegyre sötétebben, kiütlenebbül köszöntöttek be szegény hazánkba; pedig elég sötét, elég kiütlén chaosz volt már ugy is az ország állapota. Egy nemzet, melynek ereje, hatalma meggyöngyítve, fényes nagysága aláesve a belviszályok, egymás elleni küzdelmek, török s tatárnak dúló fürgetegjei által; egy nemzet, a mely túlélté Mohács vérszeit: most a régi küzdelmei, világra szóló nagytettei dicsőségének mezében szenderegve, csak a multak emlékeztéknek élt.

Egy ország, mely valamiképen az idők viszontagságai által megrongált, villámsújtott ezredéves fá, mely bár kizöldül, s bár lombjaival árnyékolja be a fájó részeket, mindazonáltal a tátongó seb feltálatlható: ugy szegény hazánkba is számtalan rossz, számtalan társadalmi ferdeségek, középkori maradványok, szokások, ily fájó részek voltak feltálatlhatóak.

Egy ország, hol néhány kevésbé művelt erkölcsökkel bíró földesur, felruházva min-

den jogokkal, minden kiváltságokkal, kik uralkodnak a hűbériség által lebilincseltebb joggyok milliói felett, kiknek semmi joguk, kik megterhelve robot, kilenczed, tized s minden teherrel, kiknek inség, nyomor s vak engedelmesség osztályrészüik csupán; egy ország, hol nem létezik ipar, hol nincs kereskedelem, hol tudomány, művészet ismeretlen, hol a gondolatszabadság censura alatt; egy ország, melynek lakói hétféle nyelven beszélnek, hét felé huznak, melynek lakói hét ellenség... ez volt, ilyen volt szegény hazánk, szegény Magyarország. Mi lett volna a vég? Hova vezet mindez? E lejtőn haladva, mily borzasztó lett volna az ébredés! De Hadur, magyaroknak ősi istene szeret, Hadur nem hagyja el a magyar nemzetet!

Nagy emberek, jeles férfiak, óriások, Titánok keltek ki a vajdó idő méhéből: egy Széchenyi, egy Petőfy, egy Kossuth. Igen, uraim, ily férfiak állottak elé, mert csak ily férfiak, ily óriások voltak képesek vészes szendergésből felébreszteni az alvó országot, felrázni fásultságából a tétlen nemzetet.

Ily férfiak alkották meg máma 36 éve márczius 15-dikét; márczius 15-ét, uraim, Magyarország ébredésének hajnalát, mely új világot volt hivatva emelni a ledőlte régi romjain. Milyen nap! Budapest utcáit zajos néplepi el, majd csoportokká alakulnak, mindenki lármáz, mindenki akar valamit, mindenki vitatkozik, majd nagy tömegekben hömpölyög tova a nép, lázas izgatottság minden arczon, ... ekkor áll elő egy férfi, ruhája fekete, haja zilált, szemei tüzből égnek, beszéde gyújtó szikra s ezernyi nép, ezernyi torok ismétli utána, hogy: „Talpra magyar!”

Ez volt a kezdet! Villanyos delejként rezgett végig az egész magyarság keblében, az egész ország visszhangozta, hogy „Talpra magyar” s a jelszót: „egyetértés, egyenlőség, testvériség!” S ez a delej hatott, tett követelte azt. A magyar kormány pénzt s haderőt gyűjtött: a gazdagok mázsánként ajánlák fel ezüst ékszereiket, a szegényebbek utolsó ezüstjeiket s a haza oltárára tették. A városok, falvak utcáit toborzók zenéje, ujonczok dala töltötte be; a férfi ott hagyta szerelmesét, mátkáját, a férj nejét, a gyermek szülőit; a földműves ott hagyta ekéjét, a béres gazdáját, az iparos műhelyét; a tanuló fegyverrel cserélte fel a könyvet s kaszával, vasvillával, botokkal fölfegyverkezve, katonák lettek. Katonák lettek, az egész világ bámulta nézte tetteiket, csodákat mivelték, harczoltak a hazáért s hősileg haltak meg a szabadságért.

Ezek vértettek el, legyen szent emlékeztük minden magyar szívében; ezek vértettek el, de kivívták, mit akartak: szabad lett a gondolat, szabad a szószék, szabad a sajtó s független a magyar.

Egyetemi polgárok! Őrizzük meg márczius 15-ének, e nagy napnak emlékét szíveinkben. Őrizzük meg, mert mely talizmánunk lehet a megpróbáltatás nehéz napjaiban, midőn csupán ily colossusi emlék varázsa képes kiragadni az embert a lázas szenvedélyek, a tétlen fásultság polyp karjaiból.

Egyetemi polgárok! Szent legyen előttünk márczius 15-ike emléke, kövessük dicső őseink példáját, kik azt megalkották s ha Magyarország — édes hazánk, édes anyánk — veszedélyben lesz majd egykoron, életét, vérést s ha kell mindenét áldozza fel kiki, mert úgy beteljesülve lesz, hogy „Magyarország nem volt, de lesz!”

Az egyetemi dalkör hatalmasan és erőteljesen énekelte még el a Hymnust, mire az egyetemi ifjuság márcz. 15-ik ünnepélye véget ért, s a menet, fáklyáit ujjakkal cserélve föl, rövid szünet után a hidutzába vonult, fáklyásmenettel tisztelni meg Blaha Lujza asszonyt.

Az egyetemi ifjuság ünnepélye méltó volt a nagy nap, a szent eszmék emlékéhez, s méltó ama lelkesültséghez, melyet e tényezőknek minden igaz magyar szívében és lelkében föl kell keltenők. Az ifjuság — annyi idő elteltével — helyrehozta eddigi mulasztását, bebizonyította, hogy tud lelkesülni és hogy magyar. Ezt vártuk a kolozsvári ifuságtól, s hogy ez ezáltal oly imponans módon nyert kifejezés, elismerés érte!

Az ünnepélyességeket befejező bankettre a következőkbe értesít egyik tudósítónk:

A bankett.

Az egyetemi ifjuság ünnepélye s a Blaha Lujza urasszonynak rendezett fáklyás zene után, 9 óra tájt kezdett a közönség a vigadóban rendezett bankettre gyűlekezni.

Kétszázat meghaladta a terítékek száma, s minden hely megtelt. Képvisele volt itt is a közönség minden osztálya, kivéve, hogy a hatóságok fejei közül senkit se láttunk.

Splényi-Blaha Lujza urasszony kevéssel 9 óra után lépett a terembe férjével s a rendező-bizottság elnöksége kíséretében. Lelkes éljenek és zenekar fogadták. Az asztalfőn jobbra Szász Gerő, balra Deáky Albert foglaltak helyet mellette.

Az ablakpályolyokat és karzatokat díszes nő- és férfiközönség foglalta el.

A pohárköszöntők sorát Deáky Albert, a bizottság elnöke nyitotta meg, ki rövid visszapillantást vetett történetünkre, feltüntette a 48-ki események jelentőségét s a Kossuth érdemeit ez eseményekben s eltette a számkivetésben élő nagy hazafit, kívánva, hogy itthon még kebleinkre szoríthassuk őt. Lehet képzelni, mily lelkesedéssel fogadták a szónok szavait.

Utána Nagy Lajos joghallgató állt fel s az ifjuság nevében, mely városunkban az idén lépett ki először ténylegesen márcz. 15-ke megünneplésének dicséretes terére, éltette Magyarországot.

Most Szász Gerő ragadta meg poharát s általános figyelem közt kezdett beszélni. Jellemezte a nőt a család- és társadalomban, s ha a nő itteni hivatásainak betöltésén kívül még a művészet oltárán is tud áldozni, azt többszörös érdemnek mondá. A költő azt írta ugyan, hogy „művész hazája széles e világ”, de szülő chauvinista, kit Brazília dalai nem érdekelnek, hanem Blaha Lujza urasszonynak a magyar nép szívéből kikapott dalai a legnagyobb mérvben lelkesítenek. Ürité poharát Blaha Lujza urasszonnyra, mint a mai ünnepély templomának papnőjére. Lelkes éljenek és taps hirdeté, hogy Szász G. mindnyájunk szívéből beszélt.

E köszöntőket a Székely János tanár szavallatta követte, ki Illésy György Fiamnak cz. hazafias alkalmi költeményét adta elő, melynek refrainja ez: „Kossuth nevét, fiam, el ne feledd!” Az érzelmes szavallat tetszéssel fogadtattott.

Bónis Samu joghallgató fogta fel a köszöntők megszakadt fonálát és a rendező bizottságot éltette. Utána br. Splényi köszöntötte fel a város országgyűlési képviselőit, majd dr. Ferenczi Zoltán sikerült szép beszédben az egyetemi ifjuságot. Tetszésben részesült Szöllősi Ferencz k-magyarutczai földész értelmes s a nép eredeti gondolkodásmódját jellemző felszólalása, ki Kossuthot éltette. Földészünk zamatos nyelve Blaha Lujza urasszonynak annyira megtetszett, hogy Szöllősit bemutatattá magának.

A végtelen számban következett köszöntők közül még a Tusai Gáborét említjük föl, ki az ünnegély szónokát: Szász Gerőt éltette tetszés között.

Blaha Lujza urasszony 11 órakor távozott a Rákóczy-induló hangjai mellett; a társaság azonban még sokáig maradt együtt s a jó kedv ép úgy nem hagyott fenn semmi kívánnivalót, mint a Grau József vendégfogadónál és pinczéje.

Nem hagyhatuk említés nélkül azt, hogy Polcz Rezső indítványára az ünnepélyről Kossuth Lajos táviratilag üdvözöltetett.

A távirat szövege a következő:

Kossuth Lajos, Turin, Collegno al Baraccone.

Márczius 15-ikét ünnepelő közönség nevében üdvözöljük nagy hazánkját.

Deáky.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Nagyérdékű történelmi munka első kötete hagyja el közelebb a sajtót. Az öt kötetre terjedő munka czime: Monumenta Hungariae et juridicohistorica Corpus Statutorum Hungariae Municipium. Összegejtötték: Dr. Kolosvári Sándor és dr. Óváry Kelemen kolozsvári egyetemünk jeles tanárai. Az I. kötet magában foglalja az összes erdélyi törvényhatóságok statútumait és nemzeti constitutióit, a legrégibb időkől a 18. század végéig, három csoportra osztva, u. m.: 1. a székely-, 2. a magyar-, 3. a szász-földieket, kísérv felvilágosító, utaló és egyéb kútfőkkel, összehasonlító jegyzetekkel, melyeknek célja az eddig legnagyobb részt ismeretlen kútfők megértésének és tudományos felhasználásának könnyítése. A kútfők kiterjednek a nemzet szellemi életének minden irányu nyilvánulásaira, politikai, köz- és magánjogi, vallási, gazdasági és összes társadalmi viszonyaira, így tehát nemcsak kiválóan jogtörténeti, hanem általános művelődési történeti becscsel birnak. Az első kötet becses tartalma eléggé mutatja, hogy mily gazdag anyaggal fog szaporodni történetirodalmunk, ha a nagy szorgalommal és kiváló szakismerettel összeállított munka teljesen megjelenik.

SZINHÁZ, ZENE.

A nemzeti színházban szombat estve a 47-ik cikket adták szerföltött csekélyszámu közönség előtt, minek magyarázatát a szombat esti többféle ünnepélyben kell keresnünk. Pedig a két fő szereplő játéka nagyobb hatást mégedemelt volna. Szacsay és neje kiváló gondnal játszták György és Cora

szerepét, s az örülesi jelenetben Szacsayné megrázó alakítást mutatott be. Dicséreiesen oldották meg feladatukat Hubai Aranka és Krasznai né is, míg Lubinszky Mázilier szerepét teljesen elejtette. — Tegnap, hirtelen elővéve, Mátyás deák került színre, lanyha, vontatott előadásban. Csapán Szentgyörgyi mutatott be törülgetszett alakot a kántorban. Fratta Vilma Katicza szerepében kevés tüzzel és kifejezés nélkül játszott, bár dalait csinosan adta elő.

E. Kovács Gyula, színházunk jeles művésze, csütörtök este kezdé meg vendégtékaik Debreczenben. Az ottani lapok szívélyesen üdvözik őt, s a város szívesen látott vendégének mondják. Ilyen ő a színházlátogató közönség előtt is, mely Othello-ban, első felléptekor, viharos tüntetéssel fogadta kiléptekor, s tetszéssel kísérté játékát folyton, minden egyes jelenet után többször szólítva őt tapsaival a lámpák elé. Megemlítjük, hogy Desdemona Ditróiné E. M. asszony játszta. Tegnap a művész Bánk-bán-ban lépett fel.

A Krasznai-párról, színházunk régi, kipróbált és közkedveltségben álló tagjairól, a Kolozsvári Közlöny legutóbbi számában azt mondja, hogy Feleky társulatához szerződtek s így tőlünk megválnak. Krasznai Mihály ur annak kijelentésére kérte föl szerkesztőségünket, hogy e hír egyelőre minden alapot nélkülöz, s mennyiben ő és neje a jövő színházi idényre is szerződött tagjai a kolozsvári színháznak, egész 1885. májusáig, s a szerződést már mindketten alá is írták. Kérjük tehát nevezett lapársunkat jelzett híre illetén értelmében való visszavonására.

NEMZETI SZINHÁZ.
Bérlet 123. szám.
Kolozsvár, 1884. márcz. 18.
Nézd meg az anyját.
Vigjáték 3 felv.

Személyek:
Visky Albert. Mátrai B.
Leontin... Szacsayné.

Edít... Gerő Lina.
Téssy Tamás Szentgyörgyi
Lajos... Zilahy Gy.
Szeredy Alfréd Tolnai A.
Homokyné Lubinszky.
Iza... Hubay A.
Inas... Fehérvári.
Lovász... Mezei.
Kocsis... Szabó D.

Kezdeté 7 órakor.

Távirat.

Budapest, márcz. 17. A képviselőházban ma azaz az elővástatott Ugron Gábornak a ház elnökéhez intézett levele, melyben a czeplédi insultálás által képviselői immunitását megsértettnek mondja, és ez ügyben a kormány intézkedését kéri. Széll György e levél kapcsán hosszabb beszédben mentegette a czeplédi csöcselék eljárását. A ház az ügyet a mentelmi bizottsághoz utasította.

A hivatalos lapból.

A m. kir. pénzügyminiszter, Bán István kataszteri felülvizsgálót, a nagy-szebeni kataszteri kerületbe pótbiztossá nevezte ki.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, márcz. 17.

A mai szám tartalma: Román szabadelvű-párt. — A románok értekezlete. — Választási mozgalmak. — Márczius 15. — Tudomány, irodalom. — Színház, zene. — A hivatalos lapból. — Napi hírek. — A czeplédi botrány. — Gyászrovat. — Socialisták a fővárosban. — Tanügy. — Törvényeszkri csarnok. — Közgazdaság. — Nyíltér. — Hirdetések.

Tárca: Márczius 15; ifj. Ábrányi Kornél. — Márczius 15-dike, mint üzlettárgy; Balázs Sándortól.

A kolozsvári szabadelvűpárt. 160-as intéző bizottsága tegnap tartotta meg alakuló értekezletét, melyből választó-kerületként az előkészítésre 20-20 tagú állandó bizottságok küldettek ki. Az értekezlet egyszersmind kerületi elnököket és jegyzőket is választott; az I. kerületben elnökké dr. Haller Károly egyetemi tanár, jegyzővé Erdélyi Béla vasuti titkár, a II. kerületben pedig elnökké Gyarmathy Miklós kolozsmegyei alispán, jegyzővé Árkosi Gyula közjegyző-segéd választattak meg. Az értekezlet tanácskozásait Bokros Elek vezette.

Br. Splényiné-Blaha Lujza asszony a vasárnapot még Kolozsvárt töltötte és a ma reggeli személyvonattal utazott vissza a fővárosba, férjével együtt. Tegnap déln a művészön Bogdán István vendége volt, ki gazdag ebédet adott a br. Splényi-pár tiszteletére. Az estét a vendégek ismét lapunk szer-

kesztőjének családja körében töltötték. Blaha Lujza asszonyt, mint örömmel jelenthetjük, színházunk igazgatósága ápril hó folytán vendégszerelésre szándékszik meghívni, s így, ha a művészön elfogadja a meghívást, nemcsak alkalmunk lesz a nemzet csalóányának színpadi művészetében is gyönyörködni.

Fáklyásmenet Blaha Lujza asszonynak. A városi polgáráz, az egyetemi ifjusággal karöltve, imponans fáklyásmennettel tisztelte meg br. Splényi-Blaha Lujza asszonyt abból az alkalomból, hogy, nemzeti ünnepélyünkön részt veendő, látogatásával szerencsétlenné városunkat. Beláthatlan embertömeg kísérte a zeneszó mellett felvonuló menetet a hidutzába, a Hungária-szálloda elé, hol a művészön lakást vón. A nagy népcsoport, mely előbb márcz. 15-dikét ünnepelte meg, fáklyáit ujjakkal cserélvén föl, eljött tisztelegni a magyar népdal csalóányának, a magyar színpad ékességének. Az óriási néptömeg ellepte az egész hidutzát, szélteben-hosszában, sőt a főteret és a belmagyar-utczán is jelentékeny számú embercsoportok álltak. Midőn a felvonulás-okozta zibongás lecsillapodott, a szálloda egyik emeleti ablakában megjelent férje oldalán az ünnepelt művészön. Felriadó éljenek köszöntötte, mit ő kendője lobogtatásával viszonzott. Az emelvényről ifj. Szász Károly joghallgató és lapunk belmunkatársa üdvözölte röviden az ünnepeltet. A menet praedestinált szónoka hirtelen támadt makacs rekedtsége által akadályozva volt a beszédben, s így Szász Károly rögtönzve, de meleg szavakban adott hangot a városi polgárság és az egyetemi ifjuság hálaának és tiszteletének az ünnepelt iránt. Beszédét többször szakítá félbe az éljenek, végzetével pedig szűnni nem akaró éljenriadal üdvözölte Blaha Lujza asszonyt. Ő csak kendőjével intett köszönetet, míg a tisztelgőknek röviden br. Splényi Ödön válaszolt neje nevében, megköszönvén a megtiszteltetést, s kifejezést adván annak is, hogy a szabadság ünnepén a művészön mindig készséggel fog közreműködni; beszédét a haza és a jelen voltak éltetésével végezte. Erre aztán megint fölúgott az éljenek s a menet a legpéldásabb rendben szétszoltott. Így üdvözölte kincses Kolozvár a falai között időző nagy művészönt.

Az államvasutak új menetrendje, mely ez évi május hó 2-ával lép életbe, már kiadott. A tervbe vett nagy változás a budapest-predeáli vonalon — egy látszik — nem lett foganatosítva. Változás a gyors- és személyvonatoknál a budapest-predeáli irányban nincs, az omnibus-vonatoknál jelentéktelen. A predeál-budapesti vonalon is csupán a személyvonat szenvedett változást — az omnibus-vonatok nem számítva — annyiban, hogy Kolozsvárról 6 óra 28 perczkor indul (az eddigi 5 óra 59 p. helyett) és Budapestre 7 ó. 40 perczkor érkezik meg (az eddigi 7 ó. 44 p. helyett.) A menetrendet, megváltozott alakjában, legközelebb közölni fogjuk hirdetési rovatunkban.

Pisztoly-párbaj. Seps-Szt-Györgyről táviratozzák lapunknak: Bartha Miklós, az Ellenzék és Málik József, a Székely Nemzet szerkesztői között tegnap a szeméjari erdőben pistoly-párbaj ment végbe. A párbaj folyamán egyik fél sem szenvedett sérülést. Okot a párbajra egy, a Székely Nemzetben „Bereczki vásár” czim alatt megjelent cikk szolgáltatott.

Három temetés folyt le majdnem egyidejűleg tegnap délután városunkban, — mindannyiuk nagy részvét mellett. A kora délutáni órákban a tisztelők, barátok és rokonok nagyszámu csoportja kísérté örök nyugalomra Biró Lajost, szabadságharcosunk e jelentékeny alakját. — A főtérrel Szathmáry György derék városi polgár gyászmenete indult meg, a városi képviselő e jelemes tagjái, ki egy idő óta visszavonult ugyan a közélet teréről, de nagy családja körében általános becsülés közepette élt. Sokan jelentek meg végtisztességgel. — Várad i Károly kedves kis fiát: Szilárdot a tanfelügyelőnek számos tisztelője kísérté végső útjára, s a rokonok nagy száman kívül a polgári iskola tanulói is kivonultak a gyászmenetre. A derék aggok és a kis fiucska hült teteme fölött legyen könnyű a hant!

Irók és művészek kirándulást terveznek az erdélyi részre kbe. Az írók és művészek társasága, gr. Schönborn meghívásának engedve, a nyáron Bereghbe és Mármarosba fog kirándulni, de a társaság egy része — köztük értesülésünk szerint Jászai Mari asszonnyal és Nagy Imrével — ezzel kapcsolatban az erdélyi részeket s különösen a Székely-földet is szándékszik beutazni. Örömmel fogjuk őket bércezes hazarészünkben üdvözölni.

Biasini Mari k. a., Biasini Sándor helybeli kereskedő szép tehetségű kedves leánya, ki Münchenben folytatja festészeti tanulmányait, a budapesti műcsarnokban most megnyílt tavaszi képképzőművészeti kiállításra négy csinos

szénarajzzal szerepel, melyeket figyelmet érdemlő alkotásoknak mondanak a fővárosi lapok. Őszintén gratulálunk a sikerhez, melyet a szép reményekre jogosító ifjú festőművész annyi kiváló pályatársa mellett szerzett.

* **A virágvásárról,** melyet a jót. nőgyelet rendez ápril 1—3. napjain a vigadóban, részletes tájékoztató értesítést vettünk az intéző körökből. Ebből ma, térszűke miatt, csak az alábbiakat közöljük, s a többi holnapi számunkban hozzuk: A virágvásár 3 vagy 4 napig, esetleg tovább is tarthat. Az eladó virágokat, fákát, veteményeket urhölgyek fogják árulni; a bevett pénz pedig a kiállítónak a vásár bezárásakor azonnal meg fog küldetni. A rendezést gr. Schweinitz Gyula vállalta el. A tárlat és vásár csak a délutáni órákban lesz nyitva, 3 órától kezdődőleg. A tárlat alatt népzeneke játszik, e mellett mindennap hangversenyek és társasjátékok rendeztetnek. Az étteremben mérsékelte, meghatározott áron hideg ételek, kávé és italok szolgáltatnak ki. Belépti díj 30 kr. lesz.

* **Kedélyes estély** tartott tegnap este öv. Donogány Gergelyné bel-mónostor utcai termében. A francia klubb húshagyókeddi estélyén bemutatott Scribe-vígjátékot, a „Mon étoile“-t ugyanazon műkedvelők újra bemutatták az elegans társaságnak, melyennek végeztével tánczra perdült s a hajnali órákig vigadott. A négyeseket Krasznai Mihály elméren rendezte. A fényes souper éjféltájban kezdődött.

* **Sorozás.** Kolozsmegye nádasmenti és kolozsvári járasaiban ma vette kezdetét az idei rendes sorozás, mely városunkban a megye házánál foly. Már korán reggel felhangzott utcáinkon a falukról bevonuló csoportok zaja és éneke. Ugy látszik, hogy e közcsend elleni kihágás patentirozva van, mert senki se tesz ellene semmit. Szeretnők, ha valaki megmutatná már valahára azt a paragrafust, melyre az ily kurjongatások alapíthatók.

* **M.-Nagy-Zsomborban** a megyei sorozások szombat este befejeztettek jó eredménnyel. A három korosztályból kitelt a sorkatonaság 71 főnyi contingense; ezenkívül 7 honvédet soroztak. — A sorozó bizottság ott működése alatt az ev. templom javára rendezett kedélyes tánczvigalomra volt hivatalos, melyet a Pásztohi család rendezett. A mulatság tombolával volt egybekötve s a kegyes ezéla 93 frtot jövedelmezett.

* **Rendőrök ellen.** Tegnap este két rendőr egy rég óta körözés alatt levő egyént akart letartóztatni kajántó-utcában, mi közben többen utjokat állották és rájuk támadtak. A központból kiment nagyobb erő segítségével az ellenszélők vezetője bekísértette.

* **Uj nyomda Zilahon.** Takács Gyula jóra való fiatal nyomdász, ki lapunk nyomdájában s azelőtt a r. kath. lyceum-nyomdában tíz évig szorgalmasan működött, a jövő hó elejétől kezdve Zilahon teljesen ujjonnan felszerelt nyomdát nyit. Törekvő, igyekvő fiatal iparosunknak sok szerencsét kívánunk!

* **A szászvárosi Kuntanoda ifjusága** — mint lapunknak onnan tegnapi keltetl írják f. hó 15-én a sajtó felszabadulásának 36-ik évfordulóján kegyeletes ünnepélyt tartott. Az ünnepélyt a tanoda „Arany János“ köre rendezte, melynek hazafias buzgalma már azért is kiváló dicsőretet érdemel, mivel Szászvároson eddig márczius 15-ike nyilvánosan megünnepelve nem volt. Nem nagyszámú, de intelligens közönség foglalt helyet a tanoda nagy termében. A díszes hölgyközönségen kívül ott láttuk a tanítóit kart, az ál. isk. igazgatóját a vezetésük alatt álló intézetek serdült növendékeivel. A Hymnus elhangzása után Vitus Lajos, önképzőköri tanár elnök mondott rövid előbeszédet, őt követően Incze Béla, ifjúsági elnök lépett a szószékre, kinek csinos és hatásos alkalmi beszédét a közönség zajosn megjelente. Brády Albert a „Magyar Ifjúsághoz“ és Mahler Ignác a „Petőfi“ című költeményeket szavalták. Kiváló tetszést aratott még a Nagy Géza alkalmi költeménye és Herman D. Szent Petőfi napja és Petőfi című felolvasása, mely utóbbinak hatását a szerző kissé akadózó előadása győngyítette. A tanodai dalkör által énekelt Szózat zárta be az ünnepélyt. Az ünnepély végeztével az ifjúság következő táviratot küldött nagy hazánkfianak: K o s s u t h L a j o s n a k:

Kossuth Lajosnak Turin, College al Baraccone a szászvárosi ev. ref. Kuntanoda ifjúsága márczius tizenötödike alkalmából mély hódolatát és tiszteletteljes üdvözlését küldi hazánk legnagyobb fiának!

Hazafi mély hódolattal Szászváros, 1884. márczius 15.

A szászvárosi Kuntanoda ifjúsága.

* **Marosvásárhelyi hírek** A városi tisztviselők választásának kérdése közérdeklődés tárgya, s a korteskedések javában folynak. Báldi Gergely, a megye és város volt főispánját, névvénepe alkalmából (márcz. 12.) a hatóságok kiválóbb tagjai üdvözlötték. — A szintársulat még csak három hétig marad M.-Vásárhelyt, onnan Tor-

dára megy. Az új bérletet 12 előadásra nyitotta meg az igazgató. 1848. márczius 15-én „Mátyás király lesz“ Szigligeti darabja került színre. — Az ujjonczozás márcz. 1-én vette kezdetét Sándor László alispán vezetése alatt — Nászturi János, segésvári tanító, 11-én vezette oltárhoz Szakács Mari k.-a.-t, özv. S. akács Sándorné urasszony bájós leányát.

* **Gyulafejérvár városának** a miniszterium 15,600 frt kölcsön felvételét engedélyezte, bethelyiségek vásárlása, s egy vásártér létesíthetése céljára. A kölcsön az ot-tani takarékpénztártól lenne fedezendő 15 évre, évi 1500 frtnyi ráta-törlesztés mellett.

* **Szolnok-Dobokából.** A décsi sétatér-egylet az ugynevezett „Ó-vár“ főlkán munkába vett s általa el is készítette sétatért átadta a városnak s fentartását gondjaira bízta. — Somkerék község-nél a Sajórá tervelt új, mintegy 16 ezer frt-ba került hid, Kaukál vállalkozók által, Ferenci Endre mérnök vezetése alatt, elkészült.

* **A Székelyföldről.** Gyergyó-Szárhegyen e hó 9-én a plébánia-templom részére az új 4 drb harang megkondulása-akor szép ünnepély tartott, este a község ház nagytérmeben szűkebb körű tánczestélyt rendeztek. — A „Vereskereszt-egylet-gy.-szent-miklósi fiók-egylete e hó 6-án megkezdé rendes fillérestélyt. — Ugron Ákos e hó 15-én mintegy 25 kocsi kíséretében bevonult Kézdi-Vásárhelyre. Nagy hű-hóval fogadták.

* **Rejtélyes gyilkosság.** Páva községben (Háromszékmegye) a napokban, ugy reggelre virradólag, Zsidó Mihály odaváló lakos hálószobája padlóján meggyilkolva találtak. Minthogy a szobában semmi gyanus nyomot nem találtak, a mi rablási szándékra következtetett volna s másfelől a meggyilkolt senkivel nem élt viszálykodásban, a gyilkosság gyanuja legközelebbi rokonaira irányult. A vizsgálat a rejtélyes ügyben megindult.

* **Hát maga: maga?** Egy helybeli családban családváltozás állt be, a mi a háztartásban nem csekély forrongást szokott előidézni. Történt pedig aképen, hogy a tömzsi apró szolgátot egy nyurga konyhahölgy váltá föl. A család férfitagjai vacsora idejére hazatérve, de a változástól mi tudomással sem bírva, meglepetve látják, hogy a kaput csöngéstésre egy hosszú alak nyitja ki. A korábban érkezők egyike azt a megjegyzést teszi, hogy tán Procustes ágya van a házban, mely a kurtá-izságot hosszúra nyújtja. A legifjabb azonban már nem állja ki szó nélkül a megkérdezőt az új Hébetől: „Hát maga nem maga?“ — „Nem, kérem szépen!“ Homéri kacaja.

* **Rajta vesztett.** Nagy György cselengő tegnap délután egy utas ember börtöndjé fel akarta törni; de tetten éretetts a rendőrség letartóztatta.

* **Hunyadmegyei hírek.** A dévai iparosok is hozzájárultak az ipartörvény revíziójához. Mult vasárnap tartottak népes gyűlést Pavecsics József házánál, s hozzájárultak a kolozsvári iparosoknak oda is megküldött memorandumhoz, melyet külön, az országgyűléshez intézendő felirattal fognak támogatni. — A zarándi részeken is lesz távirádók. Állomások Boiczán, Brádon és Körösbányán állíttatnak. — A rudai bánya alapos átvizsgálására angol szakembereket küldött a vásárló társaság. Ha ezek vizsgálódásának eredménye várakozás szerinti lesz, a vételár kifizettetik s nagymérvű beruházásokkal indul meg a vállalat. — Az egészségügyi állapot a megyében februárius folytán kedvezőbb volt, mint előbb. Csak Petrozsényben nem szűnt meg a ronesoló toroklob-járvány, de enyhült az is, a főorvos közgazgatási bizottsági jelentése szerint. — A hátszegi takarékpénztár f. hó 2-án tartotta II. évi rendes közgyűlését, gr. Teleki György elnöklele alatt. A közgyűlés elfogadta mindazon javaslatokat, melyeket az igazgatóság eléterjesztett, s a kért felmentvényt is megszavazta. Megválasztottak: elnöknek gr. Teleki György, igazgatónak Maderspach János, pénztárnoknak dr. Mesko Antal, jogtanácsosnak Dáné Károly.

* **A nagyszebeni rablógyilkosság.** az elfogott gyilkosokat, tudvalevőleg, azzal gyanusítják, hogy az egy idő óta Nagy-Szebenben gyakrabban előfordult tűzvészeknek ők voltak okozói, hogy a zavarosban halász-hassanak. Ez irányban folyton terhelő gyanu merül föl Marlin Róbert ellen. Mindenki meg van arról győződve, hogy a Wenckheim gr. istállóját, mely a „Bécs városához“ címzett fogadóban volt, ő gyújtotta fel. Alig ütött ki a tűz, Marlin Róbert már ott termett, ő kiabálta el először, hogy tűz van s oly tolokodó módon akart oltani, hogy mindenkinek gyanuját magára vonta. Tanácsosabbnak is látta tovább állni. A rablógyilkosságra vonatkozólag semmi újabb momentum nem merült föl. Marlin Rudolf büntessége még nincs kiderítve. Marlin Róbert törvénytelen gyermek volt, születésekor Aste Róbert nevet kapott, atyja azonban később törvénytessítette.

* **A búkszádi zendülők** küldöttei, névszerint Keresztes János és Orosz György, a telepítvényesek közkölségén Bécsbe utaz-

tak fel, hogy ügyökben a királynál kihallgatást nyerjenek. A vállalkozó küldöttséget csak ugyan maga elé bocsátotta ő felsége s meghallgatván panaszukat, azzal engedte őket el, hogy ügyüket meg fogja vizsgálatni. Általában a búkszádi lakosok közt azon hír van elterjedve, hogy Mikes gróf Odeschalchy herczegnek azon ígéretet tette volna, hogy Búkszádra 600 csángó-család betelepítését elvállalja s most azért kell őket nyakra főre kitelepíteni, hogy a beköltöző csángóknak ad-hassanak helyet. Az egész hír nem egyéb üres mesénél s csak egy-két ember találhatta ki a különben is elkecseregett lakosság rémitgetésére.

* **Trefort-utca.** Canada-Ontario tartomány (angol Észak-Amerika) fővárosából: Torontóból érdekes levelet kapott Trefort miniszter ur. A városi tanács ugyanis arról értesítette őt, hogy az utcák egy részének újabb elnevezése alkalmából azok egyike az ő nevét nyerte. Torontó a legvirágzóbb városok egyike. 1871-ben 58,000 lakója volt, ma száz-ezer. Festői fekvése van a hasonnevű tó mellett, s nemcsak kereskedelmi központ pompás kikötőkkel és nagyszerű középületekkel, hanem székhelye egész Canada magasabb tanítézetének. Egyeteme van, csillagdával, muziummal kapcsolatban. Kizárólag angolok lakják, ugyannyira, hogy a franciák száma alig tehető egyezzerre. — A levélhez csatolt bizottsági javaslat szerint hasonló megtiszteltetés érte Kálnoky grófot és Kállay Bénit.

* **Nagyszerű alapítványt** tett Kaposvárt az ott e napokban elhunyt Kont-rácssy Ferencz ügyvéd, a ki végrendeletében összes ingatlanát, mely körülbelül 45—50,000 frt értékű, Kaposvár városára hagyományozta oly kikötéssel, hogy abból a város szegény sor-su családjai évenként segélyeztessenek. A végrendelet bíróság felbontatván, kitünt, hogy csak két tanuval van aláírva s így per esetén valószínűleg érvénytelen lesz.

* **A Budenz-ünnepély** e hó 16-án délelőtt 12 órakor folyt le a tudomány-egyetem dísztermében, a fővárosban. Az ünnepélyen Trefort miniszter, Gyulai Pál, Szász Károly és az egyetem bölcsészeti tanárai majdnem mindnyájan jelen voltak. Az ünnepelt tudóst 25 éves írói működése alkalmából volt tanítványai nevében Vikár Béla üdvözölte, Simenyi Zsigmond albumot nyújtott át neki, Hunfalvi Pál az akadémiá nevében üdvözölte, végül dr. Szabó József az egyetem nevében és Kadosa Elek átnyújtotta az egyet. bölcsészeti-kari hallgatóság részéről németek díszokmányát. Este a Hungaria dísztermében fényes bankettet rendeztek az ünnepelt tiszteletére.

* **Katonai brutálítás.** Szolnokról a következő esetről értesítik a „Magyar híradó“ cz. könyvmatu lapot: A Szolnokon állomásozó 68-ik gyalogezred több tisztje s Ernszt Miksa odaváló gabona-kereskedő gyakran el-látogattak egy szolnoki vendéglő pinczernő-jéhez. A leány szivesebben látta a gabona-kereskedőt s ezért a tiszték boszút forraltak E. ellen. E hó 13-án a tiszték a várkorcs-mában mulattak s megtudva, hogy E. is ott van egy másik szobában, felkeresték őt s inzultálták. E. kijelentette, hogy ő — bár tudtával mit sem vettett ellenük — ha forcsiroz-zák, hajlandó bármilyen elégtételt adni. — A tiszték e kijelentésre E-re rohantak, mire ez revolverét elővette s azzal a kijelentéssel, — hogy őt ne tartsák banditának, azt a tiszték egyikének átadta. A tiszték ekkor eltávoztak. Egyikük azonban: Fehér Miklós félóra mulva visszatért s üdvözölte a társaságot, melyben E. mulatott, ezt udvariasan „egy szóra“ kérte s karon fogva a korcsmából kivezette. Midőn E. a korcsma bejáratának külső lépcső-zetére ért, Fehér parancsszavára: „fogjátok meg!“ közkatonák E-t hajánál fogva larántot-ták, vagy tizen levegőbe emelték, s futólépés-ben, őt fejük fölött tartva agyba-főbe verve a közeli kaszárnyába vitték. Ott aztán E-t ledobták s Fehér Miklós parancsára vas dus-kavesszőkkel a legbrutálisabb módon végig verték, fejét beszakították, arczát szuronyal megszurták s addig üttették, míg el nem alélt. Fehér Miklós ezután a katonákhoz fordult: „Erről nem láttatok, nem hallottatok“, s E-t az utcázára kidobatta. Ilyen értelemben vették fel Szolnokon a rendőrségnél E. bemondása után a jegyzőkönyvet ez esetről, mely, hogy megtörténhetett, annál sajnálatosabb, — mert Szolnokon idáig a tisztikar s a polgárság közt a legjobb egyetértés uralkodott. S remélni is lehet, hogy e szomorú incidens, ha „hősei“ méltóan megbűnhődnek, nem fog azon változtatni.

* **Pálmai Ilka** asszony, a népszínház művésznője, a katolikus hitről a protestáns hitre tér át. Ebbeli szándékát dr. Rozgonyi Jakab és dr. Simon Izidor ügyvédek jelenlétében már be is jelentette azerzsebetvárosi róm. kath. plébánián. Ugy halljuk, hogy ez áttérés egy válopör megkezdésével áll kapcsolatban; a művésznő előbbi férjétől: Szigligetitől óhajt végrelegesen elválni, hogy br. Orczy Elekkel lépjen új házassági frigyre.

* **Nagy tűzvész** pusztított pénteken éjjel Szegeden, az ugynevezett Bánomkert-so-

ron. A tűz egy nádfedett épület udvari részében ütött ki és gyorsan terjedt el és áthatott a Milkó-testvérek fasszínére, a hol új tápot nyert a felhalmozott faanyagokban. A tűz később kiterjedt az egész nagy fatelepre, melyen 30—40 ezer forint kárt okozott. Végre nagy erőfeszítéssel sikerült a tüzet lokalizálni és később eloltani.

* **A Verhovay-ügyhöz.** A budapesti 1848/9-ki honvédegylet választmánya, kapcsolatban azzal, hogy a kir. ügyészség a Verhovay ellen benyújtott vádindítványban a Farkas Mariska asszony által gyűjtött pénz el-sikkasztásáért a vádemelést elejtette, oly értelmű határozatot hozott, hogy Verhovay Gyulát mindamellett vétkesnek hiszi, s az egylet választmánya ép ezért az ügyészség eljárása ellen tiltakozását is kijelenti.

* **Az angolok győzelme Egyiptomban.** Jóllehet a lapok hasábszáma terjedő tudósításokat, czikkeket közölnek az angolok újabb sudani győzelméről, az eddig közlöttékhöz csak kevés új adat járul. A csatát az angolok az arabok ellentállhatatlan rohamas s a megzavart dandár hátrálása folytán már csaknem elvesztettnek tekinthették, midőn megérkezett a többi dandár s megmen-tette a nap dicsőségét. Az arabok vitézeiből harcoltak, mint valaha; ágyu, puskatüz nem tartóztatta föl rohamukat. 2000 embert vesztettek, de azért rendben vonultak vissza. Az angolok ellenben kezdetben rosszul lőttek s csakis a második dandár hidegvérűsége s az azután következő folytonos tüzelés mentette meg a brit zászló becsületét. A csapatok jelenleg Osman Digma sátorában tanyáznak, a hol jó ivóvíz van. Osman a hegyek közé menekült.

* **Bányarobbanás.** Lynchburgból (amerika) érkezett újabb hírek szerint a Pocahontas melletti köszénbányában robbanás volt, 150 egyén jelenlétében, a kik nagyobbrészt külföldiek. Attól félnek, hogy mindnyájan odavesztek. A szerencsétlenség éjféltájban történt. A robbanást, hir szerint, az okozta volna, hogy a bányászok egyike egy gázzal telt részbe hatolt. A munkások, kiket mentés végett az aknába bocsátottak, igen sok cszonka holttestet találtak, de lehetetlen volt az aknában hosszabb ideig tartózkodni.

* **Apró hírek.** Vékey Zsigmond tegnap Nagy Váradon tartott felolvasást. — Moszkvai kereskedők 200000 rubellel nagy orosz hirlapot alapítottak, hogy az a védvám álláspontját képviselje s a bevételi vámos felemelését sürgesse. — Rothschild Charlotte bárónő, a londoni bankház főnökének neje, ki maga is Rothschild-leány volt, 65 éves korában meghalt. A családban nagy a gyász. — Három lába borjút elletti egy csikóval lakos tehen. Hátsó jobb lábának helyen egy nagy butyko nőtt, de azért vigan ugrál három lábón. — Fából gőzmozdonyt készített, 10-szeresen kicsinyített alakban egy 18 éves fiu Tápió-szelén, egy közönséges bicikával. Sokan bámulják az inczi-finci remekművet. — Kilitotta a közlekedési miniszter a Chicagoban megjelenő „Poutnik“ cz. lapot Magyarországról. — Michelet neje, ki férje ifjúságáról irt művével tetszést keltett, férje tanári működéséről „L'ecole normal“ cz. alatt új művet ír. — Cumberland szerdán tart Budapesten antiszpirita felolvasást. — Az ezredik czimbalom most készült el a fővárosban Schundánál, ki ez alkalomból nagy hangversenyt rendezett kiváló egyének közreműködésével. — Orosz templomot akarnak Bécsben építeni. Az orosz kormány nagy segélyt adott rá. — A walesi herczeg szívélyes levélben meghívta Alfonz spanyol királyt Londonba. Alfonz az utra díszes hajórajt épített. — Verseczen Formáty vállalkozó egyedül levő nejét két rabló megtámadta, s a házból 600 drb. aranyat és 2000 forintot ellopott. — Az első uzsorapör szombaton folyt le a fővárosban. Edelmann vadlottat egy havi fogságra s 100 frt. bírságra ítélték. — A szabad-szoborra eddig 99,533 frt 21 kr. gyűlt be; a határidőt ápril végéig meghoszabbitották. — A budapesti egyetemi fiatal-ság márcz. 15-ikét igen szépen ünnepelte meg. Lukasich Béla, Nagy Gyula szavaltak, Rakovszky Géza és Gerenday Dezső szónokoltak, az egyetemi dalkör pedig hazafias dalokat énekelt. — Sella, kiváló olasz politikus, volt pénzügyminiszter meghalt. — Kard-párbajban egy derék nagy-váradai vasuti mérnököt ellenfele, ki kiváló vívó, megölte. — Egerben vagy két hét óta nagy mértékben uralkodik a him-lőjárvány. — Csik-Szeredában az intelligens fiatal-ság „Becsület és szelégést tanító-és tanuló egyesület“-et alakított. Hát mi ez? ...

A czeplédi botrány.

Olyan eset adta elő magát Czepléden a márcz. 15-iki eszmék hazafias ünnepén, mely a legnagyobb mértékben fölháboríthatja a jó-

zanul gondolkodókat. A sikkasztással, tolvajlással vádolt Verhovay Gyula és „elvtársai” lemennek Czeglédre s a borgőztől bűzhődt tömeget petroleum-módra felbujtogatják s vérbe köpültetik a függetlenségi párt egyik legtekintélyesebb tagját, Ugron Gábort, ki társával, a város meghívására, leutazott, hogy a márcz. 15-iki ünnepélyen részt vegyen.

Az eset a legundorítóbb botrány; nem kell hozzá commentár: Verhovay csinálta. Ez a demagog halad azon a lépcsőn lefelé, amelyik a sárba vezet.

A botrányról — szombati táviratunk kiegészítésül — a következők részleteket adjuk:

E hó 13-án a czeglédi mérsékelt függetlenségiak közül többen bejelentették hivatalosan, hogy a márczius 15-iki ünnepélyre meghívtak több orsz. képviselőt, kik közül közöttük megállapodás szerint Ugron Gábor fog beszédet tartani a Kossuth-téren. A hatóság megengedte. Később a Verhovay-féle párt is hasonló kérelmezett s e párt Verhovay Gyulát jelentette be disz-szónokul. A hatóság ennek is megengedte, de csak azzal a kikötéssel, hogy rájuk akkor következik a sor, ha Ugronék már elvégezték.

Mikor Verhovayék pénteken este megérkeztek, óriási tömeg fogadta őket. Verhovay beszélni kezdett, beszédében mocskolta Ugronékat, majd Csátár kezdte lázítani a tömeget, kemény szavakkal hangsúlyozván, hogy ne engedjék holnap szóhoz jutni Ugronékat semmi áron.

A szombati ünnepélyt mise előzte meg. Kossuth terén a szónoki emelvényt ezrivel állta a nép körül. A város polgármestere már jóval az ünnepély kezdete előtt felszólította a helyben állomásozó huszárezred parancsnokát, hogy a katonaság legyen készenlétben. Ez össze is gyűlt a város szélén levő Széchenyi-téren. A templomból kijövet. Verhovay, Csátár, Szél György és több pesti fiatal ember felkapaszkodtak az emelvényre és Verhovay a tömeg eljénzése közt beszélni kezdett. Ekkor érkeztek oda Ugron Gábor, Herman Ottó, Prónay Gábor, Hoytsy és Hegedűs. Ezek és a velük jött gárda követelték, hogy Ugron beszéljen. Az ellenpárt erről tudni sem akart és elkezdtek Ugronékat tojással dobálni, lökdösní, szidni, az állványon állók pedig egyre jobban tüzeltek a népet.

Ekkor előugrott valami Asztalos nevű egyén és Ugron Gábort bottal úgy balszemén vágta, hogy azonnal elterült s alig sikerült őt megmenteni a dühöngők közül.

Más versio szerint a felbujtott tömeg elől Ugron társai visszavonultak. Ekkor szabad lévén a szegénytelen vásár, Csátár Zsigmond emelt szót. Ugron Gábor azonban egymagában visszatért, hogy meghallgassa a beszédet. Alig pillantotta meg Csátárt, dühösen rámutatott: „Ez az a fekete magas ember!” A közönség már előbb figyelmes lett Ugronra, mert Szél György mutatta neki. A csöcselék ekkor botokkal Ugronnak rontott, s véresen elverte. Ugron három sebet kapott feje hátsó részén, egyet homlokán. Úgy kellett a helyszínéről elvinni. A sebeket még Czegléden bekötötték.

Ugron insultálása után óriási verekedés támadt, olyan, hogy kisebb fajta ütközetnek is beillt volna. A városi rendőrség és csendőrség is beleavatkozott, de hiába, a tömeg ekkor már vért szagolt. Végre jött a katonaság, s egy óra betellett, míg óriási zavarág után a tenger népet szétrobantotta.

Földváry Mihály alispán és Belágh főügyész a délutáni vonattal érkeztek Czeglédre. Az alispán táviratilag képviselőülést hívott össze. A tanácssterem minden zugában megtelt. Földváry értesítetten a történetekről, kitűnő beszédet mondott, mérsékeltre inté a képviselőket és felhívta a polgármestert, nevezze meg, ha esetleg a városi tisztviselők, vagy képviselők között akadt volna csak egy is lázító. Erre éktelen lármá kerekedett. „Nem csak egy!” — mondták sokan.

Földváry alispán erre kihirdette, hogy este 7 órától kezdve őjáratok fognak cirkálni az utcákon és kiadta rendeletben, hogy csoportosan nem szabad az utcán járni senkinek, különben mindenki magának tulajdonítsa a következményeket. Az alispán e rendeletét az utcán is kihirdették a népek. A városház előtt óriási néptömeg, csöcselék tanyázik, melyet csendőrök és huszárok igyekeznek féken tartani.

Ugron Gábor még szombaton visszautazott a fővárosba; s e be nagyon sulyos. A többi képviselők ott maradtak. Ejjelre őt helyen is terveztek lakomát Verhovay tiszteletére. A csöcselék folyton őt élteti.

A dühöngő tömeg Kornis gr. alapítványi igazgatót is insultálta és alig lehetett megmenteni. Elfogatások eddig nem történtek. Most elég csöndes minden. Az alispán erőley intézkedése elejét veszi minden komolyabb bajnak.

Gyászrovat.

Bláha József, torda-aranyosmegyei orvos, f. hó 13-án alig néhány napi szenvedés után meghalt. Temetése — mint lapunk értesítik — oly népes volt, a milyenre Tordán nem emlékeznek; f. hó 14-én történt meg, s a megyei tisztviselők, tűzoltók stb. testületileg jelentek meg, hogy megadják a végtisztességet annak a férfinak, a k életében egy hivatásának egész lelkesedéssel megfelelni törekvő embert méltán megillető közbecsülésnek örvendett, s halála után emlékezete még sokáig fog az őt ismerők szívében élni! Megemlítem, hogy az elhunyt 61 éves volt, a ki a megye szolgálatában 22 évet töltött el, s mint a tordai kórháznak is már régi idők óta orvosa, fontos feladatot oldott meg a legelkesztetesebb pontossággal, özvegyet és 5 gyermeket (kik már mind elhelyezvék) és 12 unokát hagyott hátra. Nyugodjék békével!

Socialisták a fővárosban.

Legyenek bár socialisták, vagy anarchisták, elég az, hogy 36 egyén, kik terrorstikus törekvésekkel a közbiztonságot úgy személyi, mint vagyoni tekintetben veszélyeztethették volna, immár az erőlyesen föllépett fővárosi rendőrség kezei között van. Az elfogatás részleteit és az elfogottak névsorát már szombati lapunkban közöltük s így nem marad egyéb hátra, mint részletebben ismertetni a gyorsan foganatba vett vizsgálat lefolyásától és eredményeitől annyit, a mennyit az ügy érdeke a nyilvánosságra hozni megenged. Az előttünk fekvő tudósításokból a következők részleteket emlíjük ki:

Thaisz Elek főkapitány — gyorsan és erőlyen folytatja a kihallgatásokat a letartóztatott egyénekkel, átvette az jelentéseket, s egész délelőtt személyesen vezette a előnyomozást. Azon egyéneket, kiket mult számunkban mint kevésbé terhelteket neveztünk meg, pénteken este 10 órakor szabad lábra helyezték. Az elkövetett iratok sortirozása fontos eredményt szolgáltatott. Találtak nevezetesen egy levelet, melyet Ruzs Mtyás, a „Zukunft” szerkesztője intézett Choditekhöz, a ki Budapestről Sz. kolczára tolonczoltatván, — onnét Svájcba menekült. A levél éles világot vet a budapesti anarchistákra, de egész terjedelmében még nem közölhető, minthogy a vizsgálat érdekében egyáltalán nem lehet még közöztetni mindazon tényeket, melyek a Bécsből a fővárosba jött anarchisták kinttatását és az elfogattakot indokolták. Ruzs Mtyásnak a temetési irat leveléből — a következőket idézhetjük:

„Szombaton, márczius elsején, Prager Armin elfogatásának és a „Radikal” megjelenésének napján őt rengőrvizla leskelődött Várnai nyomdájára előtt, hogy a nyomdából kijövő példányokat erőszakosan elkobozzák. De ez nem sikerült a gazoknak, mert a lapokat kisebb csomókban észrevétlenül elvittük. Este Schlossernél jöttünk össze. Több Bécsi is volt közöttünk. Félkilencz tájban az általad is ismert kis szőke rendőrkutya jött a szobába.

Mi oly izgatottak voltunk, hogy egyhangulag elhatároztuk, hogy ezt a ripakót (Hallunken) még ma becsületesen elpáholjuk. Meg is vertük még a kocsma szobájában. És ez volt a szerencsése, mert az utcán bizonyára jobblétre szenderítettük volna egy csiklandóval.”

A levél írója szól azután a „Radikal” és a „Zukunft” sajtóperéről, megemlíti, hogy azokból igen nehéz lesz kilábalni és azután így folytatja: „A budapesti párt a ti távozástok által nagy csapást szenvedett. Valamennyi összeköttetésünk meg van szakítva; azt sem lehet tudni, hol, kinél és mennyi pénz van. Csak azt tudjuk, hogy szét vagyunk szakítva, hogy nincs pénz és hogy csak ügygyel-bajjal lehet összehozni egy nyomorult bizottsági gyűlést a párt reconstituciója céljából. A „Zukunft” nem jelenik meg többé; örülni fogunk, ha sikerül o R-t és a N-t („Radikal” és „Népszava”) nehéz áldozatok árán feltartani. Szerdán kéziratot akartunk a nyomdára adni, de ott azt mondták, hogy Várnai nem nyomtatja többé lapjainkat. Csütörtökön mint az örültek szaladgáltunk ide s tova nyomdát keresni. Találtunk is végre egyet a Dunasoron. 1000 N. (Népszava) 25 forint és 4000 R. (Radikal) 46 frt. F. hó 16-án jön ide Váczirol a „Radikal” újszserketője, Scheffler.”

A lefoglalt iratok közt vannak Pragernek Bécsből Budapestre intézett összes levelei és utasításai, melyek nyilvánvalóvá teszik azt, hogy a fővárosba menekült anarchisták bécsi elvtársaikkal élénk összeköttetésben állottak és onnan nyerték utasításait. Megtudta a rendőrség a lefoglalt iratokból azt is, hogy az anarchisták Budapesten immár rendszeresen előre megállapított terv szerint működnek és hogy ez legnagyobb mértékben a rendőrség ellen irányul. Egy okmány a fővárosban létező socialista-nyomdáról is tesz említést. A lefoglalt hírlapok és irományok majdnem fél szobát betöltenek s két tisztviselő egész nap

azzal foglalkozott, hogy a lefoglalt leveleket rendezze.

Az Imre-utcai 5. sz. házban letartóztatott Havatsch nevű cipész lakásán forradalmi iratokat és hírlapokat találtak egy csomagban, melyen az volt felírva: „Minták érték nélkül.”

A Lehel-utca 5. számú házban Ambrus rendőrfogalmazó egy kovácsmestert tartóztatott le nejével együtt, kinél forradalmi iratokon kívül egy, a zsidók kiirtására izgató kéziratot találtak. Több letartóztatott azt állítja, hogy a náluk talált iratokat idegen emberektől kapták megőrzés végett.

A fogva maradt és jobban terhelte 17 egyénnel is megkezdtek a kihallgatásokat. Eddigelé 10 egyént hallgattak ki, kiknek ellentmondó vallomásai szintén megvilágítják a fővárosi anarchista üzemeket s azok természetét. Szembesítés eddig még nem történt, valamint a lefoglalt terhelő okmányokat sem mutatták meg fel az illetők előtt. Ezek csak az összes letartóztatva levők kihallgatása után fognak eszközöltetni.

A tegnap letartóztatott munkások ügyében dr. Kenedy Géza, Hets Ödön és dr. Szörényi Lipót, mint védői a letartóztatottaknak, szombaton a következő előterjesztést adták be a főkapitánysághoz: „Tekintetes főkapitányság! A fogva levő munkások hozzátartozói minket bíztak meg a védelemmel. A védelem szabadsága érdekében a következő előterjesztéssel bátorkodunk élni: Mi bizonyítékokkal rendelkezünk arról, hogy az elfogottak legnagyobb részét szüléti helyük illetőségét elvesztették és időközben budapesti illetőségűek lettek. Mielőtt tehát az eltolonczolás iránt határozat hozatnék, kihallgatásunkat kérjük a végből, hogy minden elfogottnak illetősége iránt nyilatkozhassunk. Az elfogottak nagy része családok ember. Ezeknek feleségei és gyermekei hozzánk fordulnak kenyerért. Javaslatunk előterjesztése végett meghallgatásunkat kérjük az iránt, hogy a családokkal mi történjék. A hírlapokból arról értesülünk, hogy a rendőrség alantas közegei az elfogottakat durva bánásmódban részesíti. A súlyosan betegen fekvő Szalay András még most sincs gyógykezelés alá véve. Ez irányban is kérünk sürgős orvoslást.”

Egy másik kérvényt az említett védőügyvédek a budapesti cipészszegédek önképző és betegsegélyző egylete nevében adta be ezen egyletnek fogva levő két elnöke: Heckmann István és Nagy Ágoston érdekében. Ebben a kérvényben az említett egylet csatlakozása fejezi ki, hogy elnökei letartóztatattak, holott az ő egyletük mindig hazafias szellemben működött s távol állott anarchisztikus üzemektől. Azt mondják, hogy a rendőrségnek ilyen eljárása legalkalmasabb arra, hogy a munkásokat anarchistáká tegyék. Kérk elnökeik szabadonbocsátását s készek bebizonyítani, hogy azok budapesti illetőségűek.

Mint curiosumot, megemlíjük még, hogy a szélsőbaloldali Egyetértés szombati száma nagyon igyekszik — cikkeitnek hangjából ítélve, — a socialista mórokat fehérre mosni.

Budapest, márcz. 16.

— Eredeti tudósítás. —

Az elfogott socialisták fölött ma délutánig még nem határoztak a főkapitányságnál. A kihallgatások sincsenek még befejezve. A foglyok közül a kompromittáltabbak a főfenyítő bíróság elé kerülnek, a hol ügyük a Prager Armin ellen folyó vizsgálattal fog összekapcsolatni.

A védelem részéről beadott előterjesztéseket Thaisz Elek főkapitány ma érdemleges intézkedés nélkül visszautasította. A határozatok azzal vannak indokolva, hogy a foglyok családja és hozzátartozói által kiállított meghatalmazások el nem fogadhatók; a mi pedig a hátrahagyott inséges családokat illeti, ezekre nézve a rendőri határozat ki mondja, hogy az elfogottak családjairól való gondoskodás, esetleg azoknak főtartójukkal való együtt eltolonczoltatása a jelen körülmények között a rendőrséget nem terhelheti.

Az eltolonczozandók illetőségi helyének megállapítását a rendőrség „hivatalos uton eszközli” a védelem meghallgatása nélkül. Az összes érdemleges intézkedés abban állott, hogy az előterjesztésekhez csatolt meghatalmazványok, bélyeg hiánya miatt, megleleteztettek. Különbben valamennyi letartóztatott ellen rendőri vizsgálat folyik, melynek tartama alatt a foglyoknak a védelem iránt előterjesztett kérésük a további szokás szerint figyelmen kívül hagyatott.

Tanügy.

A szebenmegyei tanító-testület közgyűlése.

N-Szeben, márcz. 14.

A „szebenmegyei tanító-testület” folyó hó 11-én tartotta Tégllás István elnöklete alatt a nagyszabasi m.kir. áll. iskola helyiségeiben ez idei rendes közgyűlést.

Tekintve az egyleti tagok különféle ajkúsgát, fokozott kíváncsisággal néztünk zsenge egyletünk ez első közgyűlése felé s ha ehhez hozzávesszük még a közönyt, mely nem egy tagtárs részéről az új intézmény iránt mutatkozott, elképzelhetjük a terhes feladatot, mely az egylet elnökének jutott, kinek ez eszme megvalósításában nem kevés érdeme van.

A kíváncsiság, vagy tán a tapintatosság természetes következménye volt, hogy idegen ajku tagtársaink nemcsak megjelentek, de a tanácskozásban is — jeles tanfelügyelőnk s elnökünk tapintatos eljárása folytán, az eszmével örömet megbarátkozva, tevékeny részt vettek, — először, mi könnyen érthető, saját anyanyelvük használatával, de látva, hogy mi az ő nyelvüktől nem irtóztunk, sőt azon, a mennyiben tőlünk telhetik, szívesen beszélünk az ügy érdekében, ők sem idegenkedtek az egyleti hivatalos, a magyar nyelv használatától. Közönséges tekintve a nevelés szent ügyét, nem válogattunk az eszközökben, beszélünk majd magyarul, majd németül, majd románul.

A gyűlést Tégllás elnök lelkesen megjelent szép beszéddel megnyitván, Horvát Miklós tagtárs gyakorlati tanítását hallgattuk meg, mire Weinhold főjegyző nagy gondal összeállított évi jelentése (évi, mert már egy éve, hogy az egylet alakuló gyűlése megtartott) kevertkezett. Ezt követte Tóth Károly bő tájékozottságról tanuskodó felolvasása az erkölcsi nevelésről. Nem kisebb érdekléssel hallgattuk Zöld József értekezését a földgömb, tellurium és planetarium használatáról.

A gyűlést társas összejövetel követte.

E gyűlés fényesen igazolta, mit tehet a tapintatos eljárás. Szívvel kívánjuk, hogy e már teljesen megalakultnak konstátálható egylet felvirágozzék, hogy hazánk nevelésügye óramutatójának ha netalán előbbre viteleiben be nem folyhatna is, de legalább abban ne akadályozza.

Teleky János,
tanító.

Törvényszéki csarnok.

A Schenk-pör.

A végtárgyalás második napja.

Márcz. 14.

Borzalmas részletekben gazdag volt e napi tárgyalás is. Schenk Hugó a lehető legkönyösebb hangon beszélt el az arstfetteni postarablás „rendezését” és balsikerét. Eppen ez a sikertelenség, melyet — úgy látszik — igen röstelt, sarkalta arra, hogy a csorbát új büntény kieszelésével közzörölje ki; ez új büntény Timal Katalin meggyilkolása volt.

Mikor Schlossarek a legborzalmasabb részletességgel adta elő a gyilkosság elkövetését és Schenk Hugó eddig ismeretlen tervéről beszélni kezdett, — a termen az elszörnyedés, a borzalom moraja zugott végig. Még az elnök sem tartóztathatta magát, hogy felindulástól sápadtan, oda ne kiáltva Schenk Hugónak: Ily szörnyeteg még nem született a világra! Schenk Hugó szemei villámokat szórtak, de ajkai körül ugyanaz a gunyos mosoly játszadozott most is.

A tárgyalás pontban 9 órakor vette kezdetét. Timal Kristina (Jozefin nővére) és Francziska (Katalin huga, Jozefin nagynénje) kihallgatásával, minekelőtte azonban felolvasták a bonczleletet, mely kétségtelenné teszi, hogy Timal Katalint a gyilkosok előbb megölték, s csak azután dobták a vízbe. Koponyájának hátsó része egészen össze volt zúzva. A folyton zokogó két leány előtt felmutatják a meggyilkolt rokonuk holmiját, kik azokat sajátjaul mind felismerik. — Ezután a meghiusult arstaetteni postarablás került szőnyegre, melyről Schenk Hugó büszkén állította, hogy a terv tőle indult, s annak balsikere okozta, hogy Timal Katalint meg kellett ölni. Mert Schlossarek be akart törni mindenáron. annak daczára, hogy a postamester a szomszéd szobában lakott:

„Hogy ettől visszatartsam, megígértem neki, hogy Timal Katalint meg fogjuk ölni,” vallá Schenk Hugó.

Schenk ezután, a tanuk vallomásának is megfelelőleg, a Timal Katalin fölkeresésének nehézségeit, miután Schenk Károlyt kivezetik mert bátyjának mindig igazat ad, miután Schenk Hugó az ő borzasztó modorában elbeszéli a Timal Katalinon elkövetett gyilkosság részleteit: Julius 13 ának éjjelén Krummussbaum és Paechlarn között történt állítása szerint az egészet Schlossarek végezte. Többször hitta őt (Sch. Hugót) segélyre, de ő mindig távol

maradt tőlük. Végre olyforma neszt hallott, mintha Schlossarek fűrészszel vágta volna el az áldozat nyakát. (A közönség eléműlten nyugtalanodik.) Schenk Hugó és Schlossarek 500—500 forintot, Schenk Károly, ki szintén jelen volt 150 frtot kaptak.

Schlossarek szólítottván elő, a következőleg adja elő a gyilkosság részleteit:

A mint a helyre megérkeztünk, előre megállapított jelle Schenk Károly elölről, én hátulról rohantuk meg Katalint, a földre terítettük s fojtogattuk. A mint a földön fektült s védekezett, Schenk Károly azt mondá: Én nem bírom ki tovább. Schenk Hugó ezt hallva, a leányhoz lépett, a nyakát egy tollkessel elmesztette. E közben én az egyik, Schenk Károly a másik kezét tartottuk. Hugó aztán azt mondá, vizsgáljuk meg zsebeit s a kést azon óhajással adta át nekünk, vessük a vízbe. Ezt meg is tettem. Én és Károly a lánya után követ kötöttünk s a vízbe dobtuk.

Schenk Hugó, kinek ajkán Schlossarek vallomása közben visszaszűrő mosoly játszott, fölemelkedett s szilárdan és hangosan mondá: „Igen!”

Mindig élénkebbé válva Schlossarek, az elnök néhány további kérdése után így szól: „Kérem, elnök ur, Schenk Hugó egyszer azt akarta, hogy egy nőt fához kössünk, petroleummal öntsük le s aztán gyujtsuk meg. (Tartós mozgás.)

Schenk Hugó nevet.

Elnök (nagy ingerültséggel): Ne nevesen, Schenk Hugó, nincs hozzá joga! Ha ez aktákat végig lapozom, kegyetlenségének leglátványosabb bizonyítékait találom. Julius 21-én Timal Jozefát ölte meg, 22-én egy takarékpénztári könyvecskét vett fel, Höchsmann Emiliával Melkbe utazott s este színházba ment. (Növekvő izgatottsággal): Elveteműlt-sége olymódon, a minőre talán még sohasem volt példa.

E jelenet a teremben mély és tartós hatást idézett elő, mely után Schenk Károly vezettetik elő, a ki vallomásában a maga kezét a büntől tisztára szerette volna mosni, de az nem sikerült neki.

A délutáni tárgyalás drámai mozzanatokban gazdag volt.

Mikor Ketterl Terézia meggyilkolására került a sor, Schenk Hugó megtagadta a vádaszadást az elnök hozzáintézett kérdéseire, a miért ez őt hazugnak nevezte; majd felhozta

panaszképen, hogy itt moraliter kinpadra feszítik. Magatartása a közönségben nagy megbotránkozást kelt.

Később felpanaszolta azt is, hogy nem volt szabad megírni emlékiratait; mire az elnök konstataulta, hogy Schenk papírt és tintát kért börtönébe oly ürügy alatt, hogy emlékiratait fogja megírni; de visszaélést követett el, mert levelet írt s csempészett ki Höchsmann Emiliához, kérve, szerezzen neki mérget, hogy kikerülhesse a bitófát. Ily körülmények közt el kellett venni tőle a tintát és papírt.

Ketterl Terézia meggyilkoltatása felől kérdezettve, Schenk Károly oly ellenmondásokba keveredett, hogy bűncszessége bebizonyítottak vehető.

Ezután a tanuként megidézett Höchsmann Emiliát hallgatták ki; vallomása semmi újat sem tartalmaz. Schenk Hugóval szembesítése drámai jelenet volt; távoztakor meg akarta őt ölelni, de az elnök erőyes fellépése ezt megakadályozza: „Oda ne merjen közeledni ez emberhez; különben azt fogjuk hinni, hogy mérget akar neki oda dugni!”

Még a Ferenczy Róza esetének tárgyalását is megkezdtek; de ez már nem volt befejezhető.

A végtárgyalás harmadik napja.

Márczius 15.

A tárgyaláson ismét igen nagy, legnagyobb részben nőkből álló közönség van jelen.

Az elnök a tárgyalást Schenk Hugó kihallgatásával kezdi meg — a Ferenczy Róza meggyilkolása ügyében. Schenk Hugó megnézi mind a két börtöndőt, valamint azok tartalmát is, ami még a hármuk között szíjjel osztott holmiból megmaradt.

Schlossarek, a kit ugyanez ügyben kihallgattak, beismeri, hogy Ferenczy Róza ügyében ő pressiót gyakorolt Schenk Hugóra — (pénzhiány alkalmával feljelentéssel fenyegette), bőbeszédűen mondja el, hogy miként jött össze Schenk Hugóval, a ki legtöbbször adott eszmét, míg azok kivételében mindkettőjüknek volt részük. E bünnél az ő számkönyve 85 frt volt. Amint ő a gyilkosság elkövetését elmondja, Schlossarek sujtotta le Ferenczy Rózát baltával először, de közvetlenül utána Schenk Hugó ütötte a baltával. A tanuvallo-mások Schlossarek állításait megerősítik.

Az elnök konstatalja, hogy Schenk Hugóval a pörben szerepeltek kívül még nyolc leány állott levelezésben. Ezek között vannak

a Heide-testvérek, kik közül az egyik még egészen fiatal, míg a másik már idős. — Ez utóbbit Schlossareknek kellett magára vállalnia. Schenk Hugó levelezésben állott egy tábornok özvegyével is, leveleit mindig „Schlossarek” névvel írta alá. A szerelmes levelek felolvasását elnök mellőzi, mert azok nagyon sok fölösleges derűtséget idéznének elő.

A bizonyítási eljárás ezzel be van fejezve.

Az ítélet.

Szünet után dr. Pelser államügyész, dr. Swoboda, Schenk Hugó védője, dr. Lichtenstein, a Schlossarek védője és dr. Steiger, a Schenk Károly védője (leghatóságban) mondták el beszédeiket.

Az ítéletet öt órakor hirdette ki a törvényszék, mind a három vádlottra kötél általi halált mondva ki.

Schenk Hugó és Schlossarek Károly orvul elkövetett rablógyilkosság, orv-rablógyilkossági kísérlet és rablás bünténye miatt, Schenk Hugó ezenkívül lopásban való bűnrészesség bünténye miatt; Schenk Károly pedig orvul elkövetett rablógyilkosság, rablásban és orv-rablógyilkossági kísérletben való bűnrészesség miatt mondatott ki bűnösnek, azzal, hogy a kötél általi haláltbüntetés először Schenk Károlyon, másodsorban Schlossareken s utoljára Schenk Hugón hajtassék végre.

Az ítélet kihirdetettvén, mindhárom elítélt kijelenti, hogy lemond a további jogorvoslatról.

Schenk Hugó egész nyugodtan, a közönséget cynikus pillantásokkal méregetve, így nyilatkozik:

„Megnyugszom az ítéletben s készen vagyok a halálra.”

Az ítélet ennek következtében azonnal jogerejűvé vált.

A törvényszék Schenk Károly számára kegyelmet fog kérni.

KÖZGAZDASÁG.

— Az ipartörvény módosítása a képviselőház közgazdasági bizottságában. Pénteken folytatta a bizottság a vitát segélypénztárak fölött. A hosszú általános vita után ráterve a 123. §-ra, Tisza Kálmán indítványoz-

za, hogy a segélypénztár kezelésében a segélyek részt vegyenek ugyan, de a döntő befolyás a mestereknek adassék. Szavazásnál a 123. §. első bekezdése a miniszterelnök indítványa szerint majd a miniszter által bemutatandó formulázásban fogadtatott el, a 2-ik bekezdés Gaál Jenő indítványával, mely szerint a békéltető bizottság által ily segélypénztár számára külön alapszabályok készítendő, a szakasz többi része marad, a 124. és 125. §§. elfogadtatnak, a 126. §. újra formulázatik, a 127. §. változatlanul elfogadtatott. A 128. §-nál elfogadtatott az iparegyesület által ajánlott következő új bekezdés: „A testület által létesített szövetkezetekbe való belépésre a testület egy tagja sem kötelezhető.” A 129. és 130. §§. az iparegyesület által ajánlott irályi természetű módosításokkal fogadtattak el. A 131. §. változatlanul elfogadtatott. A 132. §. amaz intézkedés kihagyásával fogadtatott el, mely szerint a közgyűlésen való szavazati joghoz az ipar tényleges üzése szükséges. A 133. §. az iparegyesület módosításával, a 134. §. változatlanul fogadtatott el. A 135. §-nál a következő szövegezés fogadtatott el: Választható az, a ki választó (132. §.) és legalább 3 év óta állandóan a város területén mint önálló iparos működik.” A 136. §. előbbi intézkedések folytán kihagyatván, a 137., 138. és 139. §§. észrevétel nélkül elfogadtattak. A 140. §. újra szövegezés végett visszautasított a kormányhoz.

Felelős szerkesztő:

AJTAI K. ALBERT.

Lapfelnéződosok.

K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEI.

Nyiltér. *)

Nyers selyem Bast-ruhákat (egész selyem) 9 frt 30 krért egy ruhának valót, valamint nehéz fajokat, ha két darab rendeltetik meg, vámmentesen küld **G. Henneberg** selyem gyár-raktáros (udv. szállító) Zürichben. Minták küldetnek. Levélre 10 kros bélyeg teendő. (2—5)

*) E rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

H I R D E T É S E K

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A „Magyar Polgár”

— teljesen felszerelt és újabban is bővített —

KÖNYVNYOMDÁJA

☞ KOLOZSVART. ☞

Ajánlja a helybeli és vidéki közönségnek mindennemű nyomtatványok gyors, pontos és olcsó árban való előállítását.

☞ Rendelkezik a bel- és külföldi betüöntödék ☞

LEGUJABB és LEGDIVATOSABB TERMÉKEIVEL.

DISZBETUKKEL és ÉKITMÉNYEKKEL,

mathematikai és meteorologiai jegyekkel sat., sat.

Felvállal folyó- és röpiratokat, egész kötetes nyomtatványokat, hivatalos rovatós-íveket, meghívókat, névjegyeket, árjegyzékeket, falragaszokat sat., sat.

☞ EGÉSZEN KIFOGASTALAN KIÁLLÍTÁSBAN ☞

A LEGOLCSÓBB ÁRBAN SZAMITVA.

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK

TÖRLESZTÉSI

JELZÁLOG-KÖLCSÖNÖKET

engedélyez

5%-os Bank-Záloglevelekben,

előnyös feltételek mellett és pedig földbirtokra a magyar korona területén, valamint a vidék nagyobb városaiban fekvő bérházakra is

Ezen üzletre vonatkozó határozmányok kívánatra megküldetnek.

(142 4-6)

Sz. 508—1884.

(183 3-3)

Pályázati hirdetmény.

Kolozs megye almási járásába a m.-n.-sombori és a nagymási közegészségügyi körnek ezen járáshoz tartozó közsegeiből egyesített m.-n.-sombori közegészségügyi körbe 500 frt évi fizetéssel, 120 frt lakbér és 195 frt 81 kr. utiátalánnyal javadalmazott körorvosi állomásra pályázat nyittatik, úgy azonban, hogy magánbetegek látogatása alkalmával, fuvardíj fel nem számítható.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy az 1876. évi XIV. t. cz. 143. §-a értelmében felszerelt folyamódványaikat folyó év márczius 28-ig ide adják be.

A választás a közegészségügyi kör székhelyén M.-N.-Somboron folyó évi márczius 31-én d. e. 10 óra-
kor fog megtartatni.

Almási járás szolgabírótól.

Hidalmást, 1884. február 25-én.

Gyarmathy,
szolgabíró.

Végrehajtási ár. hirdetmények.

Sz. 13—1884.

Hirdetmény.

(189 1-1)

Krassovszki J. Mihály felperesnek, Köllmer Hermánné alperes ellen 77 frt 42 kr. tőke s járuléka iránti ügyében a városi kir. j. bíróságnak 397—1884. számú végzése folytán alperesnél 1884. évi jan. hó 21-én lefoglalt ingókra és pedig különféle szoba-butorokra az árverés kitűztik helyt a főtérre 1884. év márczius hó 26-ára d. e. 10 órára, miről a felek értesítettek.

Kolozsvárt, 1884. év. márczius hó 14-án

DOBOVÁK GEZA
kir. bír. vég.

Sz. 18—1884.

Hirdetmény.

(186 1-1)

A b.-hunyadi kir. jbróság közhirrre teszi, hogy Merá János felperes javára 7 frt 80 kr. o. é. tőke 10 frt 93 kr. eddigi, úgy 7 frt 20 kr. jelenlegi, valamint ezután felmerülő költségek erejéig Kapota Juon alperes ellen, ennek a Retyiczeli 199 sz. tjkvben. A I. 1-4 rsk-ok alatt felvett és 394 frtra becsült ingatlanának végrehajtási árverésen beadott, elfogadott és a hivatalos órák alatt ezen telekkönyvi hatóságnál megtekinthető árverési feltételek mellett való eladása rendeltetett.

Ennek következtében az árverés megtartására határnapul 1884. május hó 15. napjának reggeli 9 órája alólirt telekkvi hatóság hivatali helyiségében azzal tüzetik ki, hogy ezen határnapon a fenn körülírt ingatlan birtok a fenn kitett becs.-mint kikiáltási áron (melynek 10%-a bánatpénzül a venni szándékozók által az árverés kezdete előtt kiküldött biztos kezéhez leteendő) alul is elfog adatni.

Miről az összes érdekelt jelen hirdetmény útján értesítettek.

A kir. jbróságtól, mint tkvi hatóságtól.

B-Hunyadon 1884. jan. hó 3-án.

TELEGDY,
kir. jbró.

Birtokrendezési hirdetmények.

Sz. 752—1884.

Hirdetmény.

(185 1-3)

polg.

Közhirrre tétetik, hogy a b.-oklándi határ tagosítása és a közhe-
lyek arányosítása iránti ügyben az előmunkálatok megkezdése, jelesen az érdekelt felek képviselte rendezése, a működő mérnök megválasztása és a költség előirányzat elkészítése végett tárgyalási határnapul 1884. év április hó 28. napja reggeli 9 órára a H.-Oklándi községe házához kitűzetett, melyre az érdekelt birtokosok a törvényes következmények terhe alatt megidéztetnek.

A kir. törvényszék nevében Sz.-Udvarhelyt, 1884. márczius hó 5-én.

JÁNOSI GYULA,
eljáró bíró.

Sz. 740—1884.

Hirdetmény.

(187 1-3)

polg.

A sz.-udvarhelyi kir. törvényszék közhirrre teszi, hogy a gyepesi egész határtagosítása iránt László Domokos általásaját és kiskoru gyermekei nevében beadott kérvény tárgyalására határnapul 1884. évi április hó 30. napja reggeli 8 órára Gyepesi községe házához kitűzetett, melyre az érdekelt birtokosok oly figyelmeztetéssel idéztetnek meg, hogy a kérvényt ezen kir. törvényszéknek megtekinthetik és hogy a meg nem jelent birtokosok úgy tekintetnek, mint a kik a tagosításba beleegyeznek.

A kir. törvényszéknek Sz.-Udva-helyt, 1884. márczius 6-án tartott üléséből.

FLORIANU,
kir. törvsz. elnök.

Sz. 735—1884.

Hirdetmény.

(188 1-3)

polg.

A sz.-udvarhelyi kir. törvényszék részéről közhirrre tétetik, hogy Pálfa község tagosítási és arányosítási ügyben a megengedhetőség tárgyalása Pálfa község házához, esetleg a községbíró házához 1884. máj. 12-ére és következő napokra d. e. 9 órára tüzetik ki, melyre érdekelt birtokosok a törvényes következmények terhe alatti megjelenésre idéztetnek.

A kir. törvényszéknek Sz.-Udvarhelyt, 1884. márczius 6-án tartott üléséből.

FLORIANU,
kir. tvszéki elnök.

Mária - Celli Gyomor - Cseppek,

jeles hatású gyógyszer a gyomor minden bántalmái ellen, és felülmúlhatlan az étvágy hiány, gyomor gyengeség, rosszszagú lehellet, szelek, savanyu felbőfögés, kólika, gyomorfuror, gyomorfegés, huykóképződés, tulságos nyálkáképződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha az a gyomorból ered), gyomorgörös, székszorulat, a gyomornak tultelheltsége étel és ital által, gilisza, lép-és májbetegség, aranyeres bántalmak ellen. Egy üvege 3 kr. használati utasítással együtt 35 kr.

Kapható KOLOZSVÁRT Dr. Hintz Gy., Dr. Ember B., Székely M., Wolff J. és Valentini A. gygy zertáraikban. — Továbbá: M.-Vásárhelyt Bernády, N.-Szebenben Teutsch; Brassóban Schuster, Kugler, Jekelus, Steinner; Sz.-Régenben Schaser; Sz.-Udvarhelyt Konez A.; Csik-Szeredában Dankó Gyula, Fogarason Blumrich, N.-Enyeden Kovács, Sepsiszt-Györgyön Csutak Péter és fia, Gy.-Fejérvárt Nagy I., Sz.-Sebesen Binder, Reinhardt; Segesvárt Weber; Beszterczén Keresztes; Deesen Roth; Dicső-Szt-Mártonban Weber; Sz.-Keresztúron Jaeger és Zilahon Weiss. Unger gyógyszerészknél. Valamint az osztrák-magyar birodalom minden nagyobb gyógyszerertárában és kereskedésében.

Központi szétküldési raktár nagyban és kicsinyben

BRADY KÁROLY,

„az őrangyalhoz” címzett gyógyszerertárában Kremzierben, Morvaországban, (8 12-*)

Dr. LENGYEL GYULA,

EZELŐTT Dr. B. MÁTHÉ DÉNES

Fogászati Műterme

Kolozsvárt, belmonostor-utca 24. szám.

FOGÁSZATI MŰTERMENBEN KÉSZÍTETNEK:

1. **Egyes fogak és egész fogsorok**, angol vagy amerikai emailból. Azok minden fájdalom okozása nélkül beillesztetnek.
2. **Tapadó fogsorok**, az annyira alkalmatlan rugók mellőzésével, vulcanit, vagy celluloid alapon.
3. **Mesterséges szájpaplások** (obturator) és nyelvcsapok (uvula).
4. **Ideges fogfájdalmak** azonnal megszüntetnek.
5. **Odvas (cariosus) fogak** plombiroztatnak, amerikai kristály arany vagy más anyaggal. A nemes fémü plumbjaimért évekig kezeskedem, melyek kihullás esetén díjtalanul pótoltnak.
6. **Ki nem igazítható fogak** és gyökerek eltávolításánál, hogy a legesekelebb fájdalom is mellőztessék, kívánságra kéjgáz alkalmaztatik.
7. **Kihuzott fogak** visszahelyeztetnek (replantatio) esetleg átültetnek.
8. **Ferdén álló fogak** rendeztetnek, a fog szilárdságának veszélyeztetése nélkül.
9. **Az ártalmas fogkövek** eltávolíttatnak, fogak tisztíttatnak; a fogszipoly és vérékeny foghús gyorsan és alaposan gyógyíttatik.

Orvosi tanács mindenkinék ingyen adatik, szegény sor-suak fogai díjmentes gyógykezelésben részesülnek.

Raktáron és az eddig ismert üzletekben és gyógytárakban folyton kapható a Dr. B. Máthé Dénes-féle közkezdveltségnek örvendő

MENTHA FOGPOR.

Rendelési órák: d. e. 9—12, d. u. 2—5 óráig.

(655 42-0)

Tisztelettel Dr. LENGYEL GYULA.

Orvosi bizonylatok

"Margit"

GYÓGYFORRÁSRÓL.

Előnyös tulajdonsága valamennyi szikéleges vizek között, — vegyi alkatrészeinek szerencsés összetétele kevés szabad szénsav, de gazdag, főleg kötött szénsav tartalma.

Dr. Korányi Frigyes egyetemi tanár és kir. tanácsos. Jó hatásúnak találtam a légutak és gyomornyálkahártyáinak hurutos bántalmainál. A Seltersi-, Radeini-, Vichy- stb. vizektől különbözőbb csekélyebb szabadszénsav tartalmánál fogva, s azért vérzések lehetőségénél, vagy a hol a vérkeringési szervek izgatásától kell tartani, a szénsavanyu dúsabb vizek fölött előnyny-l bír.

Dr. Gebhardt Lajos egyetemi tanár, Rókus-kórház igazgatója. Kiválóan jó hatásúnak bizonyult a légző-, emésztő- és vizezőszervek hurutos bántalmainál oly annyira, hogy jelenleg rokonalkatu más ásványvíz kórházunkban alig rendeltetik, — csekély szabad szénsav tartalmánál fogva, oly esetekben is sikeresen alkalmazzuk, a melyekben a Seltersi-, Giesshübli-, Gleichenbergi-vizeknek használata határozottan káros volna.

Dr. Navratil Imre egyet. tanár, Torok- gége-, légcső- és bőrbetegségeknél igen jó, kiváló hatást pedig akkor gyakorolt, ha az említett szervek bántalmával rokon természetű gyomorbaj volt jelen.

Dr. Poór Imre egyetemi tanár, Gége-, tüdő-, gyomor, vizezőszervek hurutját szintugy osztatja, mint a Seltersi, Gleichenbergi, Giesshübli. Előnye, hogy a betegek élvezettel iszzák, s hogy sem bevérre, sem belélegezve, a fejben vagy tüdőben nem okoz semmi vértörölést.

Dr. Kétly Károly egyet. tanár. Légző-, emésztő-szervek hurutos bántalmainál jó eredménnyel alkalmaztam, Seltersi, Gleichenbergi, Giesshübli viz-k fölött kisebb szénsav tartalmánál fogva előnyvel bír.

Dr. Barbás József Rókus-kórházi főorvos. Légző-, emésztő- és vizező-szervek hurutos bántalmainál bátran versenyez a külföldi szikéleges ásványvizekkel.

Dr. Bamberger Henrik egyetemi tanár, udvari tanácsos. Légző-, emésztő-szervek idült hurutjainál tapasztalt eredmény bizonyítja, hogy gyógyhatásban teljesen azonos a Seltersi-, Giesshübli- és Vichy-vizekkel.

Dr. Duchek András egyetemi tanár, udvari tanácsos. Összetétele és kellemes ízénél fogva ajánlható a légző és emésztő-szervek kórállapotainál.

Ez idő szerint Európa legelső és leglátogatottabb tüdőbetegek klimatikus gyógyintézetét **Görbersdorf** a „Margit“-forrás gyógyhatásáról. — Sok oldalú legkedvezőbb eredmények alapján, melyeket én gyógyintézetemben „a Margit“-forrás gyógyvíz” alkalmazása által a légutak idült hurutos bántalmainál tapasztaltam, hivatra érzem magamat ezen betegek által kedvesen fogyasztott és jól tűrt gyógyvizet a legsürgősebben ajánlani.

Görbersdorf, 1879. márczius 18-án.

Dr. Römpler Tódor.

Borral basználva a legegészségesebb és legkellemesebb ital.

Kizárólagos
főraktár

EDES KÜTY L.

magy. kir. udvari szállító-
nál Budapest.

Kapható azonkívül minden gyógyszerertárban, fűszer-kereskedésben, szállodában és vendéglőben.